

Ugodni petmesečni rezultati

V Litostroju tudi po petih mesecih letošnjega leta ugotavljamo sorazmerno dobre poslovne rezultate. Fizični obseg proizvodnje je v primerjavi s petimi meseci preteklega leta porasel za 7,5 odstotka. Skupno smo izdelali 7926 ton proizvodov, pri čemer je bilo izdelanih 2057 ton ulitkov neposredno za tržišče (blagovna proizvodnja ulitkov) in 5879 ton končnih izdelkov visoke stopnje tehnološke obdelave. Razveseljivo je, da smo tudi pri finalnih proizvodih proizvedli za 13 odstotkov več kot lani v istem obdobju.

Petmesečni fizični obseg proizvodnje je sicer nekoliko pod planskimi obveznostmi, vendar je kljub temu ugoden, saj kaže na ugodne rasti v primerjavi s preteklim letom. Če k tej ugotovitvi dodamo še to, da smo v prvih mesecih tekočega leta nekoliko slabši in da proti koncu leta navadno proizvedemo dosti več, smo z rezultati petih mesecev letošnjega leta lahko zadovoljni. Tudi plan petih mesecev bi bil lahko dosežen in presežen, če ne bi bilo toliko težav z nabavo reprodukcijskih materialov iz uvoza pa tudi iz domačega trga. Zaradi tega je predvsem nekoliko slabša proizvodnja viličarjev in preoblikovalne opreme, kar pa bomo že v šestem in sedmem mesecu nadoknadili.

Dosežena proizvodnja nam je do konca maja dala skoraj 7,5 milijarde din celotnega prihodka, kar je 65 odstotkov celotnega letošnjega plana. S tem rezultatom smo lanski petmesečni rezultat presegli za 218 odstotkov, kar je krepko nad inflacijskimi gibanji v letošnjem letu.

Pri tem rezultatu ima precejšnjo vlogo fakturirana realizacija izvoza v višini 7.066.000 dolarjev, kar pomeni skoraj 300-odstotno povečanje v primerjavi s petimi meseci leta 1984.

Gibanje naročil

Ob pregledu sklenjenih naročil iz prejšnjega obdobja in letošnjega leta

lahko ugotovimo, da imamo trenutno za 28.000 ton sklenjenih naročil za finalne proizvode in ulitke, lahko pa računamo še na znatno povečanje naročil na domačem tržišču in še posebej naročil za turbine za Kenijo in Malezijo ter reduktorjev in preoblikovalne opreme za SZ. Samo za preoblikovalno opremo zasledimo v blagovni listi med Jugoslavijo in SZ možnosti izvoza za 150 milijonov dolarjev v naslednjih petih letih. Naročil je torej več kot dovolj, treba pa se bo pošteno potruditi, da jih bomo tudi obvladali in izpolnili.

Rast fizičnega obsega proizvodnje in obvladovanje finančnih tokov nam kaže, da bomo ugodno izpolnili polletne in letne načrte. Za junij predvidevamo, da bomo izdelali 1800 ton skupne proizvodnje in fakturirali 1,8 milijarde din, kar bo vsekakor predstavljalo uspešno zaključeno prvo polletje.

Letošnji rezultati gospodarjenja prvih petih mesecev so ugodno vplivali tudi na primerno rast osebnih dohodkov, saj je naš povprečni osebni dohodek za april znašal nekaj več kot 49.000 dinarjev.

Te dni gre h koncu tudi priprava osnov plana Litostroja za leto 1986. Ugodno pridobivanje naročil, ustrezen razvoj in drugi elementi kažejo, da bomo za leto 1986 planirali približno 36 milijard din celotnega prihodka.

k. g.

Kitajski gospodarstveniki v Litostroju

V ponedeljek 27. maja dopoldne je našo delovno organizacijo obiskala skupina kitajskih gospodarstvenikov, predstavnikov združenja težke strojne industrije LR Kitajske. Skupino je vodil direktor združenja ing. Kong Xiang Lu, ostali člani skupine pa so najodgovornejši predstavniki težke strojne industrije za tehnološki, ekonomski in ostali razvoj združenja.

Z naše strani je goste sprejel dipl. ing. Jože Šturm sodeloval pa je tudi direktor tozda TVN Stane Stalovsky. Goste sta v Litostroju spremljala še tovariša Matija Marenc, direktor sektorja za marketing SOZD ZPS in Dušan Slemenšek, predstavnik Kovinotehne iz Celja.

Kitajski gospodarstveniki so si najprej ogledali del naše proizvodnje, potem pa je sledil prijeten razgovor. Obiskovalci so se osredotočili na proizvodnjo viličarjev v naši delovni organizaciji, zato jim je bil ta del našega proizvodnega programa še posebej podrobno predstavljen. Zanimala jih je količina proizvedenih viličarjev in ostalih naprav, tipi in nosilnosti viličarjev, ki jih izdelujemo, koliko te proizvodnje izvažamo in kam, in kako organiziramo kooperacijo, servisiranje itd. Glede razvoja je goste zanimalo, koliko delavcev dela v našem razvoju viličarske proizvodnje. V razgovoru so prisotni proučevali tudi možnosti poslovnega sodelovanja Litostroja s podobnimi podjetji na Kitajskem in se dogovorili za nadaljnje stike.

K. G.

Poletne radosti najmlajših

Dopusti

Med resničnostjo in željami

Pred kratkim je bila v Sloveniji v okviru Centra za raziskavo javnega mnenja na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo izvedena anketa o tem, kako Slovenci preživljamo svoj prosti čas. Rezultati so bili porazni, nikakor pa ne nepričakovani. Večina prebivalstva se ob redni službi ukvarja še z drugimi dejavnostmi, ki pripomorejo k ohranjanju standarda. To so dodatne zaposlitve, honorarno delo, povečana kmetijska in vrtičkarska dejavnost in podobno. Skratka, vsi si prizadevajo, da bi, čeprav na račun prostega časa, lahko živeli vsaj tako dobro kot nekoč.

Ob ugotovitvah, da so celo mladi ljudje živčno in psihično preobremenjeni, se je na koncu pojavilo vprašanje, zakaj se je treba prav zdaj — v zaostreni gospodarski situaciji ukvarjati s kvaliteto prostega časa, češ, da je to tema za »naslednje stoletje«, ko bodo ugodnejši pogoji.

Mnenja sem, da je prav sedanjí trenutek odločilen za take razprave. To je obdobje, ko je človek pripravljen usmeriti vse svoje sile v akcijo, da stanje izboljša, ko še vidi nekaj možnosti. Zato je zelo važno, da prav zdaj mislimo na to, kako bi si olajšali in razbremenili svoje življenje.

S tem smo prišli do teme, ki je trenutno najbolj aktualna — do dopustov. Povsod lahko prebiramo: počitnice pregloboke za naš žep, morje nedosegljivo za domače goste in podobno. Vse manj je družin, ki bodo lahko skupaj odšle na morje, vse več je prijav otrok v kolonije ali načrtov kako prebiti dopust doma. To je seveda vzrok, da se vse več delavcev odloča za počitnikovanje v sindikalnih domovih, počitniških hišicah ali prikolicah.

Žal pa je tudi tu premalo možnosti. Do izraza prihaja vsa pretekla lagodnost in nenačrtnost delovnih organizacij, ki so premalo skrbela za družbeni standard in sedaj nimajo kaj ponuditi, ko je takšna skrb zares potrebna.

Kje smo v tem trenutku mi? Bilanca ni niti najmanj rožnata. Ponudimo lahko odcvetelo in na silo (ter s težavami) osveženo Fieso, kar je v končni fazi le krpanje stanja, špartansko in le s svežim gorskim zrakom bogato Sorico ter premajhno število tako željenih prikolic na morju. No, ob tem so še potovanja v ČSSR in Poljsko, kar pa za večje družine — sploh pa še z majhnimi otroki ne pride v poštev. Zavlekli pa so se nam načrti za novim domom v Fiesi, ki bi bil po svoji zasnovi že zelo ugleden hotel in o veliki razširitvi in modernizaciji doma na Sorici. Ni moj namen ugotavljati čigava je krivda, da je stanje v tem trenutku takšno. Škoda pa je, da kljub temu nismo še pravočasno iskali primernih in dosegljivih možnosti. Zakaj se je za toliko skrčila naša poletna sindikalna ponudba in zakaj so bili še v nedavni preteklosti naši načrti tako nerealni, saj smo že prihajali v obdobje zaostrene gospodarske situacije?

Letošnje poletje je tukaj, pa vseeno prepuščamo stvarjem svojo pot. Skrajni čas je, da si kakorkoli poiščemo dodatne možnosti za letovanje, da morebiti poskrbimo za ugodnejše pogoje letovanja za mlade in socialno ogrožene družine, da ponudimo delavcem obročno odplačevanje na daljša obdobja, da poskrbimo za naše upokojece — skratka, da si več in bolje prizadevamo za kvalitetno preživljanje prostega časa in dopusta delavcev. Dejavnosti na športnem področju in prve večje akcije za medicinsko programiran aktivni oddih so že prve lastovice, vendar je tega še vse premalo. Z večjimi naporii pristojnih služb, sindikalne organizacije in z našimi skupnimi naporii tudi stabilizacijska prizadevanja ne morejo biti izgovor, da se ne da nič narediti. Kajti — vsi dobro vemo — spočiti in neobremenjeni bomo lahko naredili dosti več in bolje!

M. M.

Konferenca sindikata

Konferenca osnovnih organizacij sindikata delovne organizacije je na svoji seji 14. maja letos obravnavala pravilnik o dodeljevanju socialne pomoči. Strokovna služba je izdelala predlog sprememb pravilnika, s katerim so bili seznanjeni predsedniki komisij za socialna vprašanja in družbeni standard pri IO OOS tozdog in delovnih skupnosti.

Pravilnik se vsebinsko ni spremenil, spremenila se je višina zneskov socialne pomoči. Kljub tej spremembi pa že prihajajo opozorila, da bo glede na hitro rast življenjskih stroškov kmalu potrebno višino ponovno spremeniti. V drugem polletju bo potrebno ne le uskladiti višino, ampak pregledati tudi vsebino pravilnika in ga po potrebi dopolniti. Spremembe, ki jih je konferenca sprejela, veljajo od 1. aprila. Sklenili so, da v drugi polovici leta pravilnik vsebinsko dopolnijo.

Delegati konference so obravnavali tudi poročilo o poslovanju interne banke SOZD ZPS za prve tri mesece letošnjega leta.

Iz poročila je razvidno, da promet pri kratkoročnem poslovanju dosega

2,5 milijarde dinarjev mesečno. Članice interne banke in drugi ozdi so mesečno v povprečju združili 1,8 milijarde din, bančnih sredstev je bilo mesečno povprečno 660 milijonov din, ostali uporabniki združenih sredstev pa so združili v povprečju 46 milijonov din mesečno. Vsa ta sredstva so bila uporabljena za posojila članicam banke in delno drugim ozdom, ki so poslovno tehnično povezani z našimi članicami.

Na področju dolgoročnega poslovanja je banka največ pozornosti posvetila sodelovanju pri pripravah investicijskih programov za letošnje naložbe. Med njimi je tudi naložba Litostroja v razširitev proizvodnje energetske opreme. Litostroju naj bi interna banka odobrila 290 milijonov dinarjev z dinamiko koriščenja 150 milijonov din v letu 1986 in 140 milijonov din v letu 1987.

Litostroju bodo verjetno izdali garancijo interne banke za zagotovitev sredstev za investicijo v znesku 610 milijonov dinarjev. Pogodba o naložbi sredstev in garancijska pogodba bosta sklenjeni, ko bo investicijo odobril delavski svet sozda.

Splošno je bilo ocenjeno, da je de-

lo interne banke v prvem četrtletju potekalo brez večjih težav.

Člani konference so obravnavali tudi prošnjo Stanislava Popka, predsednika komisije za socialna vprašanja in družbeni standard pri konferenci OOS, za razrešitev zaradi prezasedenosti na delovnem mestu. Prošnjo je bilo ugodeno, s tem, da tovariš Popek ostane delegat v komisiji za socialna vprašanja in družbeni standard v tozdu Montaža. Konferenca OOS pa je na predlog kadrovske komisije za novo predsedstvo soglasno potrdila Marjano Bolta iz tozda Nabava.

Posebno pozornost so delegati namenili pripravam na izvedbo medicinskega preventivnega aktivnega oddiha za delavce naše delovne organizacije. Program je namenjen zdravim delavcem za izboljšanje njihove psihične in fizične sposobnosti in s tem za doseganje boljših rezultatov na delovnem mestu in preprečevanje invalidnosti.

Program traja 10 dni in poteka pod strokovnim vodstvom (dnevno 5 ur aktivnosti) v Termah Čatež in je koristen, če udeleženec takšne aktivnosti. (Nadaljevanje na 2. strani)

Člani ZK o poslovni politiki

Namen seje predsedstva akcijske konference ZK delovne organīzacije, ki so se je 12. aprila udeležili tudi sekretarji OOKZ TOZD in DS, je bil, da se komunisti natančneje seznaniyo s poslovno politiko delovne organizacije.

V več kot dve uri trajajoči seji je generalni direktor podal izčrpno informacijo o poslovni politiki Lito- stroja. V tem trenutku morajo ko- munisti kot tudi vsi ostali delavci osrednjo pozornost posvetili zago- tavljanju takih razmer, da bomo uresničevali zastavljeni plan. Tako že potekajo priprave za izoblikova- nje plana delovne organizacije za leto 1986 in tudi za naslednje sred- njeročno obdobje 1986—1990. Ob tem se v nekaterih tozdih pojavlja dvom, če bomo v prihodnosti lahko zagotovili tak obseg dela, kot ga imamo v zadnjih nekaj mesecih. Po- datki kažejo, da so ti dvomi neutem- eljeni, saj obseg poslovanja še vedno ni zadovoljiv (smo komaj na povprečju sozda ZPS) in ga moramo še povečati. Obstaja pa možnost, da se Litostroj po doseženih rezultatih povzpne na vodilno mesto v sozdu. Velja opozoriti, da smo imeli leta 1982 ob obravnavi zaključnega računa zaloge v vrednosti 2,5 milijarde dinarjev, realizacija pa je znašala 1,7 milijarde din. Lani pa je bila vrednost zalog 5 milijard dinarjev, realizacija pa 11,5 milijarde.

Tudi letos smo poslovali dobro (glede na rezultate, dosežene v prvem četrtletju), dobre pa so bile tudi ocene za drugo četrtletje. Ob koncu prvega polletja bi lahko reali- zirali že 9 milijard din (oziroma po tekočih cenah 20 milijard), planira- nih v letu 1985. Vendar je v drugem polletju še vedno odprto vprašanje uvoza, problem pa predstavlja tudi povečanje konvertibilnega izvoza. Le ob večjem konvertibilnem izvozu bomo imeli ugodnejši dohodek, večjo možnost oskrbe z repromate- rialom iz izvoza, ne bo nam potrebno kriti negativnih tečajnih razlik.

Ob analizi dela na našem trenutno največjem naročilu — hidroelek- trarni Haditha so ocenili, da obstaja možnost do dogovorjenega roka (15. 11. 1985) opraviti naše delo, tako da ne bo potrebno plačevati zamudnih obresti (53.000 dolarjev za vsak dan zamude). Da bomo to uspeli doseči, smo skupaj z Rade Končarjem poiskali nov način mon- taže, angažirali pa smo tudi dodatne delovne moči iz tujine.

Paberkovanje po zapisnikih

Vsak trenutek bomo vstopili v drugo polletje ltošnjega leta. Kljub temu, da je četr- tletje že daleč za nami, pa so nam rezultati poslovanja tega obdobja nekoliko bližji — ne- koliko verjetno tudi zaradi dokaj ugodnih doseženih rezultatov. Maja, ko so bili prešeti in izračunani vsi finančni in količinski podatki, narejene vse mogoče primerjave in ko- mentarji, smo o četrtletju razpravljali ter ga ocenjevali delavci na sejah raznih družbeno- političnih ter samoupravnih organizacij. Delavci so v celoti potrdili rezultate poslovanja delovne organizacije in TOZD/DS v prvem četrtletju. Istočasno sta bila obravnavana in z nekaterimi pripombami sprejeta tudi dva samoupravna sporazuma.

9. maja je bil vsem delavcem izplačan letni regres v zdaj znanih zneskih, ki smo jih ob obravnavi bilance za leto 1984 delavci na zborih delavcev že potrdili (res ne številčnih zneskov), pač pa del skupne porabe, ki je namenjen za izplačilo regresa). Zanimivo pa je predvsem to, da so člani delavskega sveta tozda PPO 13. maja ter člani delavskega sveta tozda TVN 20. maja, torej približno teden dni po izplačilu regresa!) obravnavali predlog izplačila oziroma soglasno sprejeli sklep, da se izplača regres za letošnje leto v višini, kot je določena s sporazumom, in glede na likvidnostni položaj v delovni organizaciji.

»Prisotni so bili seznanjeni s potekom del na objektu delavske restavracije, ki bo predvidoma končana do junija 1985. Istočasno so bili obveščeni, da bodo gar- derobe za snažilno skupino v delovni or- ganizaciji zaradi dodatnih del končane šele 20. junija 1985.«

Zbor delavcev TOZD ZSE — 16. 5. 1985

»V razpravi so bila postavljena vprašanja o možnosti nakupa radenske in stila, organizaciji sindikalnih izletov, pro- blematiki toplih in hladnih obrokov, po- pravilu tušev in umivalnikov v kopalnici, prinašanju alkohola v delovno organiza- cijo, delovni disciplini in odnosu do dela, preventivnem okrevanju, izselitvi brusil- nice, možnosti povečanja jedilnice, utesnjenosti delovnih prostorov. Zani- malo jih je tudi, kdaj bodo dobili odgovor glede pričetka dela ob 6. uri.«

Na vseh ostalih tržiščih nismo dovolj prodorni, da bi povečali šte- vilo naročil. Premalo imamo stro- kovno usposobljenih kadrov v pro- jektivi in pri pripravi ter usklajeva- nju proizvodnega procesa.

Na seji predsedstva je bila podana tudi informacija o pripravi na pričetek investicijskih del za izgrad- njo objekta težka obdelava. Predra- čun za to investicijo znaša 4,12 mili- jarde din (ob upoštevanju inflacije pa nekaj več kot 5 milijard din). V tem objektu so bili postavljeni numerično krmiljeni stroji, s čimer pa je povezano tudi izobraževanje kadrov za delo s takimi stroji. Op- ravljena je tudi analiza mednarodne- ga finančnega združenja, ki naj bi odobrila posojilo za to investicijo.

Večji zneski BVP

20. seja predsedstva konference OOS delovne organizacije je poseb- no pozornost namenila delovanju blagajne vzajemne pomoči. Pred- sednik upravnega odbora blagajne vzajemne pomoči Janez Štalec je predsedstvo konference OOS se- znanil s tem, da je finančni odbor de- lovne organizacije že obravnaval in potrdil dolgoročno posojilo dveh mi- lijonov dinarjev iz sklada skupne po- rabe (sredstva bi bila določena glede na število zaposlenih v tozdu, razen tozda SŠTS in delovni skupnosti). Povečal bi se tudi mesečni prispevek članov blagajne s 300 na 500 din, prav tako enkratni dvig s 1500 na 2500 dinarjev. Tak znesek bi lahko vsak mesec prejelo 166 članov.

Zbor članov blagajne vzajemne pomoči je že predlagal delavskim svetom TOZD/DS, naj predlog še v mesecu juniju obravnavajo, da bi, če ga bodo potrdili, z novim načinom izplačevanja pričeli že julija letos.

Predsedstvo konference OOS je predlog upravnega odbora vzajemne pomoči soglasno potrdilo.

Zbor delavcev TOZD PZO — 17. 5. 1985

»Oglasil se je tovariš Bertoncej in re- kel, da so nekatere pomanjkljivosti v po- slovanju slika nas samih ter da nas raču- nalnik sam ne bo naučil delovne discipli- ne.«

Zbor delavcev TOZD MONTAŽA — 17. 5. 1985

»Ugodi se predlogu za odpis terjatve na izvoznem zaključku 661 za Salvador v vrednosti 16.658,78 ameriških dolarjev, zaradi reklamacije pri predaji naših dvi- gal na terenu (popravila, odškodninski zahtevki).

16. redna seja DS TOZD PROD — 17. 5. 1985

Mednarodno finančno združenje ocenjuje investicijo kot dobro.

Udeležence seje je generalni di- rektor seznanil tudi z možnostmi prodaje posameznih izdelkov na kli- rinško področje.

Izvoz v Sovjetsko zvezo se odvija normalno, čeprav je s strani Sovjet- ske zveze že opaziti zahteve po znižanju cen in po tehnološko bolj dognanih izdelkih. Maja letos so potekali razgovori s planskimi or- gani Sovjetske zveze o nakupih preoblikovalnih strojev.

Prodaja vilicarjev v ČSSR letos poteka normalno. Preučujemo mož- nosti za prodajo na iranskem in za- hodnonemškem trgu.

Prisotni so se dogovorili, da bo ponovno seja predsedstva akcijske konference ZKS in sekretarjev OOKZ TOZD in DS v maju, ko se bodo pogovorili še o delu pri investi- ciji za težko obdelavo.

Zlatko Adlešič

Predsedstvo konference se je tudi aktivno vključilo v organizacijo jav- ne razprave, kjer naj bi delavci pove- dali svoje mnenje in pripombe na os- nutke samoupravnih sporazumov o temeljih plana SIS družbene dejavnosti in materialne proizvodnje ob- čin in mesta Ljubljane za obdobje 1986—1990.

Predsedstvo je sprejelo sklep, da strokovne službe pripravijo pripom- be in povzetke in jih nato posreduje- jo predsednikom izvršnih odborov OOSTOZD/DS, da le-ti lahko izve- dejo javno razpravo.

Med drugim pa je predsedstvo tu- di sprejelo sklep, da pri načrtovanju delovnih sobot v prihodnjem letu dovolj zgodaj organiziramo javno razpravo. Tako naj bi bil že junija le- tos, skupaj z osnutkom plana delov- ne organizacije, izdelan tudi osnutek načrta delovnih sobot v letu 1986. Tako bo dovolj časa za javno razpra- vo in sprejem takšnega programa dela, ki bo ustrezal vsem delavcem Litostroja.

Z. Adlešič

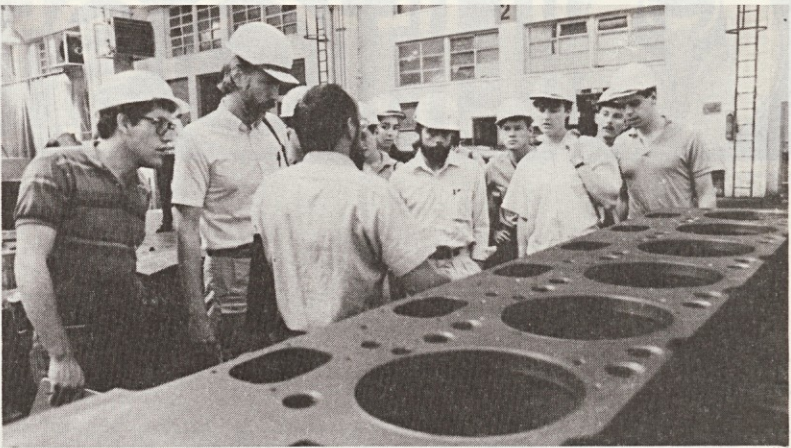
Na isti seji je delavski svet Prodaja obravnaval vlogo ZPS in tudi odobril 8.000.000 din za združitev sredstev za nakup poslovnih prostorov na Resljevi cesti, zaradi posebnega interesa pri razši- ritvi in uvajanju dejavnosti sozda. Pri od- ločitvi so delegati upoštevali dejstvo, da so se direktorji delovnih organizacij član- ic o tem že dogovarjali, in pa to, da se sredstva združujejo za pokritje razlike med nakupno ceno in razpoložljivimi sredstvi iz naslova združene amortizacije.

»Zbor delavcev zahteva, da se v Inter- nih informacijah objavi pojasnilo, kako se vračajo sredstva, ki jih je Litostroj pre- ko samoupravnih organov vlagal v druge delovne organizacije, v kakšni meri mo- ramo pokrivati riziko iz skupnega dohod- ka in koliko sredstev druge delovne or- ganizacije združujejo v Litostroj.

Zbor delavcev TOZD TVN — 21. 5. 1985

»Podano je bilo pisno in ustno poročilo o primopredaji delovnih nalog vodje de- lovišča HE Haditha. Razen pomanjkanja opreme ni bilo drugih večjih težav. Po- ročevalec apelira na vse, da vsak s svojimi močmi pripomore k pravočasni odpremi opreme za HE Haditha. Družbeni stan- dard na delovišču je urejen in glede na razmere v državi na solidnem nivoju.«

21. redna seja DS TOZD MONT. — 27. 5. 1985

Ameriški študentje v Obdelavi ob ohišju dizel motorja (Foto: T. Š.)

Študijski obisk ameriških študentov

Našo delovno organizacijo je 6. junija obiskala skupina dvanajstih študen- tov (pretežno študentov ekonomije) iz Macalaster College v Minnesoti. Ker ti študentje pri svojem študiju podrobneje obravnavajo tudi samoupravljanje, jim predstavlja obisk v Jugoslaviji dopolnitev ter obogatitev teoretičnega znan- ja, ki so ga pridobili v šoli, s praktičnimi izkušnjami iz naše prakse. Študente sta v Jugoslavijo pripeljala profesorja zakonca Zapp, za katera lahko rečemo, da sta naša stara znanca, saj skoraj vsako leto pripeljeta v Jugoslavijo in v našo delovno organizacijo skupino študentov ter stalno spremljata razvoj Litostroja. Profesor Zapp je dober poznavalec samoupravljanja in Litostroja in je v svoji doktorski dizertaciji namenil kar precej prostora prav naši delovni orga- nizaciji.

Ameriški študentje so ostali v Ljubljani teden dni in v tem času obiskali različne delovne organizacije, potem pa so obiskali še druge jugoslovanske re- publike.

V Litostroju so si najprej ogledali nekatere naše proizvodne hale, temu pa je sledil razgovor. Predstavniki naše delovne organizacije so jih na kratko sez- nanili s proizvodnjo in organizacijo proizvodnje ter samoupravljanja, zatem pa prepustili pobudo njim oziroma njihovim vprašanjem. V začetku razgovor ni obetal veliko, saj je vprašanje postavljaj predvsem profesor Zapp, kmalu pa se mu je pridružila večina študentov. V svojih vprašanjih se niso omejili le na Litostroj, v enaki meri so jih zanimali problemi, s katerimi se srečuje naša država, ki pa seveda vplivajo tudi na položaj in delo vseh delovnih organizacij. Tako smo govorili o gospodarskih težavah, v katerih se že nekaj časa nahaja- mo, kakšne so perspektive, kako jih nameravamo razrešiti. Zanimalo jih je tu- di, kako uspemo glede na skupni proizvod pravično razdeliti dohodek med tozdi, kako uspevamo teoretična izhodišča samoupravljanja uresničevati v praksi, kakšna je dejanska vloga in moč delavskega sveta, kakšen je položaj in vloga sindikata v socialističnem sistemu, ko delavcu ni očitno zoperstavljen iz- koriščevalni razred. Njihovo zanimanje je bilo neskončno: upokojitve in po- kojnine, socialno zavarovanje, varstvo pri delu, ekološka zaščita (ta je pri njih in v drugih razvitih deželah, ki so se bolj približala ekološki katastrofi, boljša kot pri nas, saj smo se je pričeli zavedati šele v zadnjem času). Tako se je sprva malo obetaven začetek razvil v dolg in zanimiv razgovor, ki je v mnogočem pomagal razjasniti mnogotere nejasnosti ter obogatil znanje obiskovalcev.

t. š.

Obvestilo Litostrojčanom!

Vse dopisnike obveščamo, da je rok za oddajo prispevkov za Interne informacije do 8. v mesecu, za časo- pis pa do 12. v mesecu.

Uredništvo

»Prisotni so bili opozorjeni na škodo, ki jo sodelavci povzročajo v garderobnih prostorih. Pri tem so poudarili visoke stroške popravil in potrebo, da se odkrije povzročitelj.«

28. redna seja DS TOZD PZO — 4. 6. 1985

»Ob informaciji, da bo ustanovljeno društvo oziroma klub upokojencev Li- tostroja, je IO po razpravi sprejel nasle- dnje predloge in sklepe:

- podpiramo predlog za ustanovitev tega kluba;
- predlagamo konferenci, da se za- vzame za predlog tozda ZSE, da po pre- selitvi uprave tozda v nove prostore dobi- jo zgradbo na Ljubljanski 19 a upokojen- ci;
- na račun delovne organizacije naj se prostore preuredi za namene kluba;
- za leto 1986 in naprej naj se pri konferenci planira del sredstev za delo- vanje kluba;
- v tej stavbi naj bi se našel tudi pro- stor za društvo invalidov naše delovne organizacije.«

19. redna seja IO OOS TOZD ZSE — 7. 6. 1985

»Pod točko razno so prisotni predlaga- li, da pristojna služba prouči možnost po- večanja števila ponudb za letovanje, saj sedanje stanje ne ustreza smislu in potre- bam.«

20. redna seja IO OOS TOZD TVN — 6. 6. 1985

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilagami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdaja- teljski svet — Uredniški odbor: pred- sednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Majo Pahor, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brerar, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Mar- jana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lek- torica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n. c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. *Oproščeno prometnega davka po pri- stojnem sklepu 421-1/72.

Konferenca OO sindikata

(Nadaljevanje s 1. strani)

tivnosti nadaljuje tudi doma.

Letos bomo po določenih kriteri- jih (slabe delovne razmere, delovna doba itd.) izbrali eksperimentalno skupino (15 — 20 ljudi). Izbor bo na- redila skupina, ki jo bodo sestavljali: zdravnik, član službe za varstvo pri delu, član socialne in psihološke slu- žbe ter organizator rekreacije.

V prihodnjem letu je predviden tovrsten odhiti za polovico vseh, ki delajo na težjih delovnih mestih in v neustreznih klimatskih pogojih. Program bo financiran iz material- nih stroškov, udeleženci pa bodo imeli izredno plačano odsotnost. Za- to bo potrebno spremeniti tudi Pra- vinik o delovnih razmerjih, zlasti tisti del, ki govori o pravicah odsotnosti z dela in nadomestilu osebnega do- hodka.

Z. Adlešič

MALE HIDROELEKTRARNE

Ur'ca zamujena, ne vrne se nobena

Povpraševanje po malih turbinah, ali bolje rečeno po malih hidroelektrarnah, je zelo veliko. Litostroj dobiva ponudbe tako iz tujine kot od domačih kupcev. Tega je celo toliko, da ne uspemo izdelati vseh ponudb, čeprav bi si to tedaj najmanj smeli privoščiti.

Kje so težave?

V prvi vrsti se v tozdu IRRP niso uspeli organizirati tako, kot je bilo dogovorjeno; tudi ni bila izvršena tipizacija in še vedno nimamo ustreznih prospektov. Vse to je vzrok, da težko dajemo hitre ponudbe, ki bi bile seveda pogoj za dobro poslovanje. Še posebej je to kritično za ponudbe iz tujine, saj je tam Litostroj znan proizvajalec, tako obotavljanje pa lahko le škodi našemu ugledu.

Lahko bi dejali, da je sedanjí ali polpretekli trenutek odločilen za razvoj in proizvodnjo malih turbin — tako naših kot ostalih evropskih, saj se že kažejo tendence, da nas bodo kot proizvajalke in močne konkurentke kmalu prehiteli mnoge azijske države. Bojazen, ki je bila še nekaj let nazaj skoraj smešna, se zaradi naše obotavljivosti in nesposobnosti prilagajanja vedno bolj uresničuje. Zato je resnično skrajni čas, da premagamo naše zaplotniško ozke toz-dovske interese in se hitro organiziramo tako, kot je za to proizvodnjo nujno. Z rešeno problematiko projektive bi prišlo tudi do skrajšanja realizacije in lansiranja tehnologije v proizvodnji.

Kako je sicer s proizvodnjo malih turbin pri nas?

Pri proizvodnji malih turbin je možna delna tipizacija, tako da posamezni projekti še zahtevajo individualni pristop, kljub temu pa je izdelava lažja kot za gonilnike večjih moči. Za male turbine štejemo turbine, ki imajo moč do približno 5000 MW — seveda odvisno od tipa in parametra turbine, kar sploh ne pomeni, da morajo biti te turbine tudi po velikosti majhne.

V fazi proizvodnje imamo zdaj tri serije turbin. Naročila iz prve serije (naročnik je Elektro gospodarstvo Slovenije) so v zaključni fazi spuščanja v pogon. Zaradi neustreznosti izbrane opreme, ki pa je ni izbiral samo Litostroj, je prišlo pred zaključkom do velikih sprememb in temu primernih težav. Teh objektov je osem.

Naročenih novih objektov iz programa SLO, katerih naročnik je tudi Elektro gospodarstvo, pa je nadalj-

njih sedem. Ob tem imamo še naročila za Kratovsko reko — Titovo Užice in za Bihač II. Nadaljnja dva objekta, za katera dobavljamo samo turbinsko opremo v ožjem smislu, sta Bistrica Ušče in Visučica (za PAP). Izdelujemo še tri male turbine za tovarno JUB iz Dola pri Ljubljani.

V opciji imamo zdaj približno 20 ponudb za domači in tuji trg, lahko pa pričakujemo še dosti več naročil. Vrednost do zdaj podpisanih pogodb je okrog 45 starih milijard dinarjev, zraven pa moramo prišteti še pred kratkim podpisan posel za Indonezijo v vrednosti 50 tisoč ameriških dolarjev. Ta posel zajema celoten know — how.

Naše možnosti so torej velike, zato jih moramo izkoristiti. Prav bi bilo, da bi postal tudi poslovni odbor za male hidroelektrarne, ki smo ga ustanovili v Litostroju, enakovreden ostalim odborom, saj so potrebe po tem očitne. Odpraviti moramo tudi predolge roke izdelave in najti drugačno pot za izdelavo malih turbin. Torej kujmo železo, dokler je vroče!

M. M.

Vse več viličarjev

V 12 letih obstoja tozda TVN in 6 letih obstoja tovarne oziroma posebnih proizvodnih prostorov tozda je bilo v naši delovni oranizaciji izdelanih že preko 5000 različnih vrst dizelskih viličarjev. Naš proizvodni program zajema viličarje 3, 6t, 4t, 5t, 8t, 10t in 12,5t nosilosti.

Proizvodnja viličarjev postaja v Litostroju vse pomembnejša veja proizvodnje. Letos je predvidena proizvodnja 5500 ton viličarjev različnih nosilnosti, kar predstavlja skoraj tretjino blagovne realizacije v delovni organizaciji.

Velik del izdelanih viličarjev prodamo doma, pomemben pa je tudi izvoz. Najpomembnejše konvertibilno tržišče je Iran. Tudi letos smo v to državo poslali ponudbe za sklenitev tega posla. Za prodajo viličarjev pa potekajo resni dogovori tudi z Egiptom.

Svoje izdelke je TOZD TVN v preteklih letih izvažal tudi v ČSSR. To je bila vezana prodaja viličarjev in nakup starega železa, ki je bilo potem prodano železarni Jesenice. Ta je prodano železo obračunala kot obvezno devizno participacijo. Takšen izvoz v ČSSR poteka tudi v letošnjem letu in bo predvidoma znašal 2,2 milijona dolarjev.

Naši viličarji po funkcionalni in kvalitativni plati ustrezajo zahtevam tujega trga, zaostajajo pa na področju oblikovanja izdelka, ergonomije vozniškega prostora in voznikovega udobja. Poleg tega pa tuje tržišče zahteva tudi hidromehanske menjalnike. Zaradi tega vgrajujemo v 5-tonske viličarje, ki so namenjeni izvozu, Voithove hidromehanske menjalnike. Splošni trend in prizadevanja delavcev tozda TVN so usmerjena k temu, da bi viličarje opremili s hidromehanskimi menjalniki, vodno hlajenimi motorji (TAM zračno hlajeni ne ustrezajo zahtevam zahodnega tržišča) ter preoblikovali vozniško kabino. Rešitvam teh problemov se je posvetila konstrukcijska služba tozda, pri oblikovanju kabine pa so se povezali s specialisti s tega področja — s firmo Ulmdesign. Z izpolnitvijo teh nalog pa se bodo odprle tudi možnosti za izvoz na zahodno tržišče.

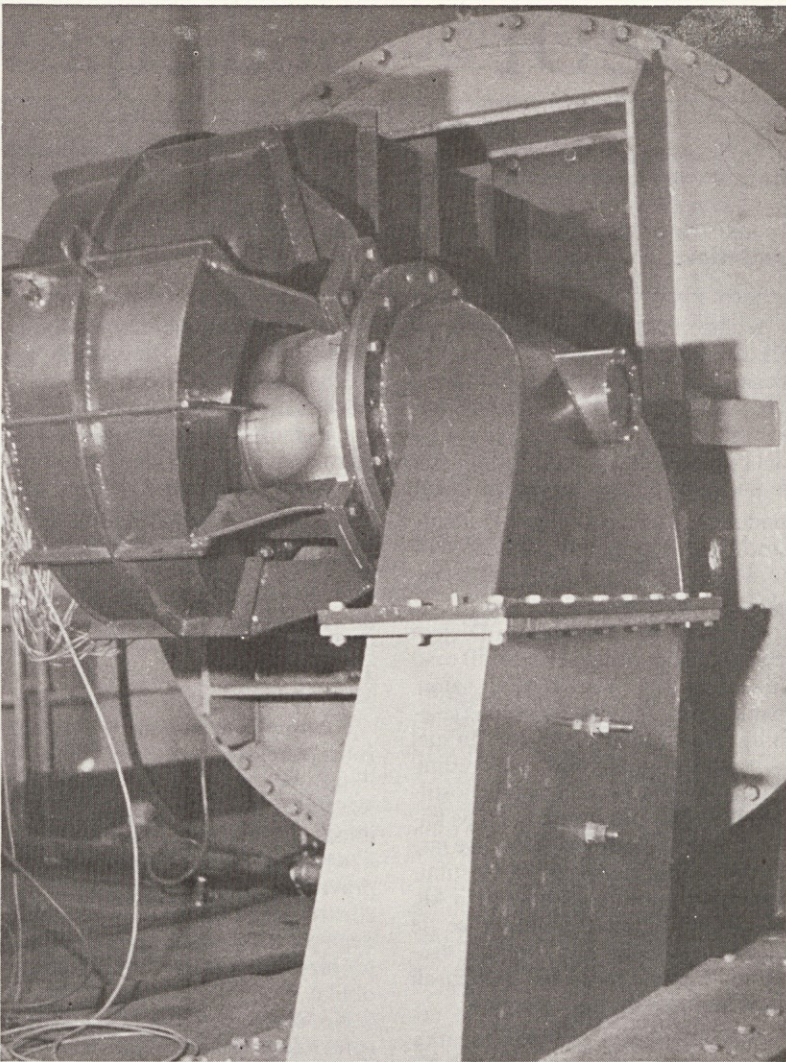
Za letošnje leto je predvidena proizvodnja 570 viličarjev nosilnosti 5,8, 10 in 12,5 ton (skupaj 5500 ton viličarjev). To je do sedaj najvišja

planirana količina in za 10 odstotkov presega lanskoletni plan. Finančni plan znaša 230 milijonov dinarjev, od tega 2 milijona 750 tisoč konvertibilnih in 2 milijona 195 tisoč klirinških dolarjev. Finančni plan je bil v prvih petih mesecih letošnjega leta presežen za 30 odstotkov, količinski pa je bil izpolnjen 92-odstotno.

Glavne težave pri uresničevanju plana predstavlja uvoz materiala. Čeprav se je tehnologija aktivno prizadevala za čimvečjo zamenjavo uvoženih delov z domačimi, kar navadno pomeni lastno izdelavo teh delov — to sicer v razvitem gospodarstvu ni gospodarno, v sedanjem jugoslovanskem trenutku pa edini možni izhod — je nekatere dele vseeno še potrebno uvažati.

Na vseh tipih vozil so bili uvedeni domači varjeni profili za dvigalni mehanizem (zamenjali so uvožene hladno iztiskane, ki so bili pogost vzrok zastojev), doma izdelane čeljustne zavore pa so zamenjale nemške na 5-tonskem viličarju. Tudi hidravlična krmila ZF so bila zamenjana z domačimi. Rezultat teh uspehov in prizadevanj je, da se uvoz vse redkeje pojavlja kot vzrok zastaja v montaži viličarjev ter da se je odstotek uvoženih materialov v izdelanem viličarju močno zmanjšal. Najmanj uvoženega materiala je v 5-tonskem terenskem in 8-tonskem viličarju (le 1,5 odstotka). Največji pa je odstotek uvoženih materialov v 10 in 12,5-tonskem viličarju (15 odstotkov). Velik del uvoza, ki je potreben za proizvodnjo viličarjev, predstavlja že omenjeni Voithov hidromehanski menjalnik.

t. š.

Preizkus modela za HE Mostar v Turboinštitutu

Novici iz Turboinštituta

HE Mostar na koncu oziroma na začetku del

HE Mostar na koncu oziroma na začetku del

V petek 7. junija, so se končali prevzemni poskusi na petlopatičnem cevnem gonilniku za HE Mostar. Nova elektrarna bo dala na nominalnem padcu 23,5 m in 120 m³/s 23,6 MW maksimalne moči. Vse meritve in preizkusi so trajali približno štiri mesece, investitor — Neretvanske elektrarne pa je bil s karakteristikami modela zelo zadovoljen. Po prevzemnem poskusu, ki je trajal en teden, se bodo lahko pričela nadaljnja dela v Litostroju.

Presenečeni celo optimisti

Približno konec tega meseca se bodo končale meritve in preizkusi na razvoju štirilopatičnega cevne ga gonilnika za verigo elektrarn na Savi in Muri. Celoten projekt, katerega naročnik je Elektrogospodarstvo Slovenije, predvideva 37 agregatov za nizke padce (približno 7 metrov), torej za pogoje na rekah, kot sta Sava in Mura.

Rezultati razvoja, ki je sicer zahteval veliko denarja, prinesel pa bo še dosti večje koristi, so presenetili tudi največje optimiste. Močno so povečane vrtilne hitrosti, zmanjšane so sesalne višine, povečan je izkoristek v predvideni delovni točki. Raziskave so trajale približno eno leto in pol, zdaj pa so tik pred zaključkom.

Tipski gonilnik za Savo in Muro bo imel moč približno 10,5 MW, uporabnik rezultatov Turboinštituta pa bo v prvi vrsti Litostroj.

*

Pohvala in nova naročila

Direkcija in družbenopolitične organizacije jedsrke elektrarne Kalinijska v Sovjetski zvezi sta Litostroju poslali posebno zahvalo za dva izredno kvalitetno izdelana polarna žerjava, ki v popolnosti ustrezata zahtevam tehnološke funkcije v času montaže in delovanja. Posebno zahvalo sta prejela tudi glavna nadzornika Ivan Rep in Ernest Kristan iz Litostroja, ki sta uspešno vodila montažo.

Z ozirom na to, da bodo v elektrarno vgradili še dva bloka po 1000 MW, vodstvo elektrarne želi, da bi tudi ta dva naredili v Litostroju, o čemer so že obvestili svoje ministrstvo.

*

Novi posli v Sovjetski zvezi

Litostroj je pred kratkim s sovjetsko zunanjetrgovinsko organizacijo Metalurgimport iz Moskve podpisal pogodbo za dobavo specialnih reduktorjev za pogon valjarniških prog. Vrednost posla za letošnje leto je 6 milijonov klirinških dolarjev. Pogodba je za Litostroj tem bolj pomembna, ker ima značaj daljšega — petletnega obdobja. To pomeni, da bomo vsako leto podpisali novo pogodbo, v enakem ali večjem obsegu. Sam posel izhaja iz mednarodne specializacije SEV in je oprema preko Sovjetske zveze namenjena tudi ostalim državam, v katere Sovjetska zveza izvažajo in v katerih gradi metalurške objekte.

Ob tem pričakujemo v kratkem še podpis pogodbe za dobavo reduktorjev za specialne bagerje. Naročnik je z litostrojскими dobavami izredno zadovoljen zaradi visoke kvalitete in izpolnjevanja rokovnih obveznosti.

M. M.

MINI NOVICE

Inventivna dejavnost je vedno bolj cenjena — kako pa je stimulirana? Takole: delavec, ki na primer iznajde kakšno tehnično izboljšavo, ki pa se pri nas na primer ne more uporabljati, dobi ob prvi prijavi eno tridesetinko povprečnega lanskega osebne ga dohodka. Pri obračunu dobiš v tem primeru prav smešno majhno številko, po drugi strani pa se da tudi marsikaj prikazati kot »nepotrebno« ali nekoristno za našo proizvodnjo. Razumljivo, da med delavci ni pretiranega števila inovatorjev, saj je preveč administrativnih blokad in človeških faktorjev, katerim je prepuščena presoja o koristnosti inovacije.

•

Prav škoda je, da proizvodne poklice, kot so elektrikar ali ključavničar in podobno, izgubljamo na tako lahkomiselne načine. Gre za to, da dobre in sposobne delavce premeščamo na druga delovna mesta, ki naj bi jih ti ljudje s svojim vsestranskim delom zaslužili, ki so družbeno bolj ovrednotena in tudi bolj nagrajevana; tem, novim delovnim mestom, pa že po osnovni izobrazbi običajno niso kos. Tako v isti osebi izgubimo enega dobrega delavca in pridobimo novega — ne najuspešnejšega, namesto da bi ti stega prvega bolj ovrednotili v njegovem poklicu. Pa tudi neposredna baza ostane brez politično dobro podkovanih sodelavcev.

•

Zaradi pomanjkanja kadrov tozđ IRRP ni mogel objaviti javnega razpisa o pomanjkanju kadrov! (Potrebe pa so tako velike, da bi bilo menda že včeraj prepozno, kaj šele jutri!)

OPRAVIČILO

Tiskarni Litostroj se opravičujem zaradi nepreverjenega podatka o tiskanju internega telefonskega imenika. Tovariš Gelemanovič, vodja tiskarne, je dejal, da za tiskanje imenikov doslej ni dobil še nobenega naloge, zato tudi tega dela ni bilo treba opraviti. Z novo telefonsko centralo, ki smo jo dobili 3. junija, pa se bo začelo tudi tiskanje novih imenikov, ki morajo biti natisnjeni do 1. julija.

Marijana Meglič

TOZDI — podjetja v malem?

»Nekoč so pravniki sloveli po tem, da so z izbranim besediščem natančno izražali svoje misli, razen seveda v primeru, ko je bila dvoumnost v njihovem profesionalnem interesu. Danes prvo ne velja več, posebno za pravnike v gospodarstvu ne, ki morajo pri svojem delu reproducirati uradni žargon naših predpisov...«

S temi mislimi je prof. Ivan Turk z Ekonomske fakultete nekoliko ponagajal pravnikom, zbranim 15. in 16. maja v Portorožu na simpoziju o uresničevanju razmerij združevanja dela in sredstev. Priznati je treba, da je imel prav, čeprav bi seveda nekaj podobnega veljalo tudi za ekonomiste. Naj mi bo v delno opravičilo svojega stanu dovoljeno navesti naslednjo anekdoto:

Tujec pride v mesto ce na Divjem zahodu. Gre po glavni (in edini) cesti in se čudi... Vse stavbe: salon, banka, ječa... imajo na svojih (leseh) fasadah narisane tarče. In glej — vsaka je preluknjana na sredini. Tujec zavije v salon in vpraša gostilničarja: »Pri vas morate imeti pa kakega odličnega strelca, ko so vse tarče preluknjane v sredini?« Gostilničar pa zamahne z roko in pravi: »Ah, pustite to! Nekemu norcu se je zmešalo, pa je začel streljati vsevprek, kasneje pa so se otroci igrali in risali tarče okrog lukenj...«

In kakšno zvezo ima ta anekdota s pravniki? To, da smo pravniki velikokrat v takih vlogi, kot so bili otroci, saj moramo »utemeljevati« tisto, kar so opredelili že politiki...

Če se je nekdo spomnil, da bi morali namesto izraza »delovno razmerje« uporabljati izraz »medsebojno razmerje delavcev v združenem delu«, potem smo bili pravniki pač tisti, ki smo morali to nov(r)o prigruntacijo vtepati ljudem v glavo. (No, k sreči je po nekaj letih spet prevladala zdrava pamet in spet smemo biti v delovnem razmerju.) In če se je nezadovoljni delavec včasih lahko »pritožil«, mora sedaj »vložiti zahtevek za varstvo pravic«. Strašna razlika kajne? In vendar, pravniki smo bili tisti, ki smo jo morali uvesti v samoupravne splošne

akte (če hočemo napisati pravilnike, že ne bom točen...) In očitki so padali na nas... Ker pa smo pravniki že kar nekako po poklicu zaščitniki zakona, moramo »zagovarjati« tudi popolnoma nesmiselne predpise, kot je na primer tisti, ki je iz poslovnega sveta ukinil (prepevedal) drsno lestvico. So pa tudi pozitivni primeri: na primer odpravljene so davčne uprave (s skromnim upanjem, da bodo »uprave za družbene prihodke« v naših žepih pustile kak dinar več). Toliko za uvod.

Sedaj pa k poročilu o simpoziju! Samoupravno sporazumsko združevanje dela in sredstev se lahko oblikuje bodisi kot združenje udeležencev združevalnega razmerja, ki ima značilnosti institucionalnega oblikovalnega razmerja v obliki novega pravnega subjekta, ali pa gre za združevanje z vzpostavitev določene pravnega razmerja, ne da bi se to razmerje oblikovalo v statusno obliko...

No, človek gre pač težko iz svoje (pravniške) kože... Verjemite, prav težko je v preprostih besedah povedati vsebino učenega pravniškega seminarja. No, pa kljub temu poskusimo!

V uvodnem referatu je bilo zavzeto pretežno negativno mnenje o najnovejši kritiki tako imenovane »dogovorjene ekonomije«. Med delom ekonomistov (pa ne samo njih) je namreč zelo razširjeno stališče, da je glavni vzrok za nezadovoljivo učinkovitost gospodarjenja preveliko število samoupravnih sporazumov. Mnenja so, da imamo preveč dogovarjanja in premalo delovanja ekonomskih zakonitosti.

Prav tako del pravne in druge strokovne javnosti prisega na to, da bi sila vrnitev le na klasične tržne pravne institute v urejanju poslov-

nih, dohodkovnih odnosov, to je na pogodbe obligacijskega prava, tisti vzvod (deus ex machina), ki bo odločilno vplival na ozdravitev sedanjih gospodarskih razmer, skupaj s prizadevanji za do kraja liberalizirano delovanje klasičnih tržnih mehanizmov. Kot rečeno so bila takšna gledanja označena kot enostranska in strokovno ozka.

Tudi s stališča našega kolektiva bodo zanimiva in premisleka vredna opozorila, da mnogi tozdi postajajo podjetja v malem. V njih nastaja vse več administracije, sprva le najvažnejše, sedaj pa imajo nekateri že skoro vse »vzporedne« službe kot delovne organizacije: tajništvo, kadroviče, planske službe, analitske službe, nabavo, prodajo, knjigovodstva, računovodstva, tehnologije, projektive, kontrolo kvalitete itd... Pri tem pa se praviloma službe na nivoju delovne organizacije sploh ne skrijo, ampak zaradi večjih pretokov papirja obstaja celo nenehna težnja, da se širi!

Po mnenju nekaterih predavateljev tozdi že od samega začetka niso bili mišljeni kot oblika združevanja sredstev, temveč le enote združevanja dela, torej enota za urejanje medčloveških odnosov pri nekem zaključnem proizvodnem procesu, predvsem seveda s stališča (samo) upravljanja. Namesto tega pa je prevladal poslovni interes, ki pa bi se moral dejansko uresničevati na nivoju celotne delovne organizacije. Gre torej za »tiho«, počasno osamosvajanje tozda s težnjo po čim večjem dohodku, na škodo skupnega interesa in dohodka na nivoju delovne oranzacije. Težko bi se strinjal s tezo, da je bila temeljna organizacija drugače zamišljena, kot to, kar pač sedaj postaja. Natančna analiza določb ustave in zakona o združenem delu pokaže, da drugačnega razvoja, kot je pač bil, tudi ni bilo mogoče pričakovati!

Pravno-teoretično položaj združenih sredstev na nivoju delovne organizacije še sedaj ni rešen (če je na primer delovna organizacija kaznovana za gospodarski postopek, sploh ni jasno, od kod naj plača kazen, saj na nivoju delovne organizacije ni nobenih sredstev, niti dinarja!). V Litostroju smo imeli nekajletno zamudo z registracijo, ker sodišče ni hotelo priznati delovni organizaciji sposobnosti nastopati v poslovnem prometu za temeljne organizacije. Sedaj gre seveda razvoj v drugo smer. Začel se je z novelo Zakona o združenem delu glede skupnih žiro računov, nadaljuje pa se z zahtevami po obširnejšem prenosu poslovnih, zunanjih funkcij s tozdv na delovno organizacijo.

Tudi na Portoroškem posvetovanju, kot že na mnogih v zadnjem času, je bilo ponovno poudarjeno znanje kot sestavina »združevanja dela in sredstev«. V sodobnem svetu velike korporacije ne tekmujejo več toliko v zniževanju stroškov, temveč v inovacijah in tehnologiji. Nastaja pojem tehnološke rente, ki pomeni poseben dohodek, ki ga posamezniki, podjetja, regije ali države pridobivajo na podlagi prej vloženega dela v znanstvena raziskovanja, usposabljanje kadrov za raziskovanje na področju znanosti, tehnike, tehnologije, organizacije dela itd.

Prav je, da se čimprej zavedamo, da ne živimo (več) v času ideologij, razrednih bojev in besedičenja, temveč v okolju modernih industrijskih družb, poslovnosti in premišljenih dejanj. Pomemben korak naprej bi bila ukinitev gesla: sistem je že dober, samo izvajamo ga ne...

Saj — kot je dejal nek predavatelj na seminarju:

Kaj tedaj, če je sistem res idealen, rezultata pa ni? Zamenjati ljudstvo?

A. Tomažič

Obe ekipi PMP, ki sta nastopali na tekmovanju (Foto: E. L.)

Tekmovanje PMP civilne zaštite

Občinski štab za civilno zaščito ter osnovna organizacija Rdečega križa sta letos organizirala že štirinajsto tekmovanje v preverjanju znanja ekip pripadnikov civilne zaštite prve medicinske pomoči. Rdečega križa ter mladih članov Rdečega križa osnovnih šol naše občine.

Na tekmovanju, ki je bilo 8. junija 1985, je sodelovalo 29 ekip prve medicinske pomoči civilne zaštite delovnih organizacij, Rdečega križa in krajevnih skupnosti ter še posebej 12 ekip mladih članov Rdečega križa iz osnovnih šol.

Namen preverjanja znanja prve medicinske pomoči je preizkus znanja in usposobljenosti ekip za nudenje prve pomoči ponesrečenim ljudem ob kakršnikoli nesreči. Praktične vaje, ki so jih zahtevali strogi predpisi ter ocenjevalci, pa so pokazale, da se znanje prve medicinske pomoči nenehno dopolnjuje in da so pripadniki civilne zaštite prve medicinske pomoči usposobljeni za nudenje pomoči tudi takrat, kadar je vprašanje življenja in smrti.

Vse nastopajoče ekipe prve medicinske pomoči civilne zaštite so se v oblačnem sobotnem jutru zbrale pred osnovno šolo Valentina Vodnika. Predsednica občine Šiška tovarišica Anka Tomineš je v kratkem nagovoru vsem nastopajočim poudarila pomen civilne zaštite, posebej še enot prve medicinske pomoči, ter vsem tekmovalcem zaželela veliko uspeha pri izvedbi oskrbe poškodbe ter seveda čim boljše rezultate in uvrstitve. S tem je bilo štirinajsto preverjanje znanja v prvi medicinski pomoči odprto.

Po končanem uvodnem delu se je pričelo tekmovanje. Na obrazih nastopajočih tekmovalcev je bilo opaziti nestrpnost, kajti ekipi kot celoti ni vseeno, katero mesto bo osvojila. Praktični del tekmovanja je potekal v avli šole, kajti letošnje muhasto vreme ni dovolilo, da bi se tekmovanje odvijalo na prostem.

Po izžrebani številki poškodbe so ekipe, ki so sestavljene iz treh tekmovalcev in rezerve, začele oskrbovati poškodbo, budno oko ocenjevalca pa je vsako pomanjkljivost beležilo na ocenjevalni list.

Tekmovanje ekip prve medicinske pomoči civilne zaštite sta se udeležili tudi dve ekipi PMP civilne zaštite naše delovne organizacije ter ena ekipa naše šole. Zaradi želje po čim boljšem znanju so se ekipe dodatno izobraževale pod nadzorstvom zunanjega sodelavca Delavske univerze Boris Kidrič. Na dopolnilnem izobraževanju so pripadniki civilne zaštite pridobili samozavest ter gotovost o pravilnem pristopu k poškodbi ter sami

izvedbi fiktivne poškodbe ponesrečenca, ki mora biti pravilno prikazan na manekenu.

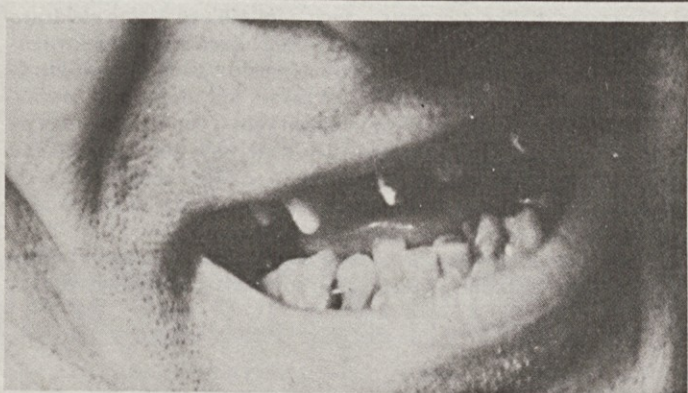
Samo tekmovanje naših ekip pri izvedbi fiktivne poškodbe pa je povzročilo pri tekmovalcih precej nerвозe in treme, kar se je na koncu tudi pokazalo pri samem rezultatu. Pri ocenjevanju je tudi letos prišlo do zapetljajev, saj smo se morali pritožiti, kajti neupravičeno smo izgubili precej točk. Pritožba je bila ugodno rešena, kar da vedeti, da so pripadniki civilne zaštite naše delovne organizacije v strokovnem znanju na dokaj visoki ravni ter usposobljeni za nudenje pomoči v primeru kakršnekolik elementarne nesreče.

Tekmovanje je potekalo sorazmerno hitro, s tem pa je rasla tudi napetost tekmovalcev pri razglasitvi rezultatov. Tekmovalci so si želeli dobre uvrstitve, toda žal vsi ne morejo biti prvi. Končni rezultati so pokazali, da je naša druga ekipa zasedla osmo mesto. Sestavljali so jo: Angelina BAJAN, Iva NERED, Zlata LOŽAR, Silvana LEKŠE, Janez RAKEF, Nijaz BAJRIČ, Lidija ARHAR, Vasilija GOLMAJER, Alojz PLAZNIK ter Tatjana ČASAR. Prva ekipa v sestavi: Zdenka PATE, Iva SIROTKA, Alenka JESENŠEK, Jožica STRUNA, Matej GALEMANOVIČ, Jožica MIHELIC, Jožef PEČAR, Elio CEBRON in Anica LADIHA pa je zasedla 17. mesto. Objavljeni rezultati so povzročali nekoliko razočaranja našima ekipama, kajti v resnici smo mnogo boljši, kot so pokazali rezultati. Poudariti moramo, da so tekmovalci pokazali veliko znanja! Sposobni so nuditi prvo pomoč kadarkoli in kjerkoli bo to potrebno.

Vsak pripadnik tekmovanja je na koncu prejel priznanje za udeležbo. To priznanje naj bo slehernemu tekmovalcu — pripadniku civilne zaštite spodbuda za nadaljnje usposabljanje in izobraževanje pri nujenju prve medicinske pomoči.

Vse tekmovalce — pripadnike civilne zaštite PMP naše delovne organizacije smo po končanem tekmovanju povabili na skromno kosilo. Predstavnik družbenopolitičnih organizacij Litostroj tovariš Fadil Zec pa je ekipam čestital za dosežene rezultate ter za trud, ki so ga pokazali pri tekmovanju.

Vinko Štrukelec

Slika nekoga, ki ni prišel pravi čas na vrsto

Skrbimo za ustno zdravje

Dobro se počutimo med ljudmi, ki so polni veselja do življenja in dela. Zdrav nasmeš odpira vrata in rešuje vse probleme. Vsakdanji vrvež terja od nas čvrsto zdravje vsega telesa, vseh njegovih organov.

Naša usta so pomemben del našega telesa. Zgornja in spodnja čeljust, zobovje, obzobna tkiva, čeljustni sklep, mišice čeljusti in obraza tvorijo v živi povezavi z drugimi deli našega telesa harmonično skupnost žvekalnega organa.

Žvekalni organ nam s svojim skladnim delovanjem omogoča grizenje in žvečenje, vpliva na dihanje, sodeluje pri tvorbi glasu, pri oblikovanju govora, smeha in joka ter še pri drugih izrazih našega zaznavanja, hotenja in razpoloženja. Oblika in delovanje žvekalnega organa daje našemu obrazu značilen izgled in poteze, svojskost naši osebnosti.

Zdravje tega organa izredno močno vpliva na telesno in duševno na vsakega od nas. Zdravo zobovje daje obrazu lepoto in privlačnost, navdaja nas s samozavestjo in odraža življenjsko silo, ki izžareva, zbujajo zaupanje in prinaša življenjski uspeh.

Prizadetost tega organa, obolenja v ustni votlini, boleči, okvarjeni, manjkajoči zobje in drugi znaki zanemarjenosti povzročajo številne težave: bolečine, zadah, gnojna vnetja in otekline, prebavne motnje, bolezni drugih organov, okvaro zdravja vsega organizma. Obraz dobi prizadet, nesproščen, odbijajoč, starikav izgled. Vse to vpliva tudi na splošno počutje, nas ovira pri delu in krni uspeh v življenju. Motnje v govoru lahko ogrozijo tudi naš poklic.

Redna in vztrajna skrb za zdravje tega organa se nam obrestuje z dobrim počutjem do pozne starosti. Vsak dan, po vsaki jedi smo v nevarnosti. Zato vsak dan, po vsaki jedi, zlasti pa po sladkih jedeh in pijačah skrbimo za čistočo ust in zob. Zobna krtačka, izpiranje ust, presna zelenjava, surovo sadje, primerno trda hrana in čim manj sladice — še posebno ne med glavnimi obroki — ter redni pregledi pri zobozdravniku — nam varujejo in ohranjajo zdrav nasmeš.

MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN • MLADINSKA STRAN •

MLADI PO SVETU

Sovjetska zveza od blizu

Ena od redkih dežel, v katero se spleča potovati preko agencije, je vseka-kor ZSSR (to je pravzaprav tudi edina možnost, da kot turist prideš vanjo). V kratkih črtah bom skušal opisati lepe in slabe vtise, ki sem si jih nabral na 11-dnevnem potovanju skozi Lvov, Leningrad, Moskvo in Kijev.

Potovanje smo začeli v Beogradu. Z avtobusom smo se pripeljali do madžarsko-sovjetske meje in tam smo mimo žičnate ograje vstopiti v to veliko deželo.

Prvo srečanje z Rusi je bilo v glavnem neugodno, še posebej če pomislimo na naše dokaj odprte meje. Čakalo nas je izpolnjevanje carinskih deklaracij, na katere so cariniki po natančnem pregledu prtljage vestno dopisovali kavbojke. Poleg kavbojk so najbolj pazili na literaturo, predvsem dnevne časopise. Vsem nam je bilo kar malo mrzlo okrog srca, še posebej, ker so nas malo pred tem pospremili toplejši Madžari.

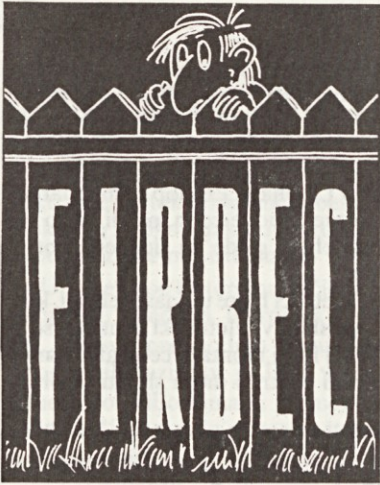
Pot smo nadaljevali z vlakom in prvo mesto, v katerem smo se ustavili, je bil Lvov. V tem prijetnem ukrajinskem mestu smo si začeli nabirati prve vtise. Dovolj je bil ogled z avtobusom in prepričali smo se, da imajo res kaj pokazati. Tukaj smo se tudi prvič srečali z ruskim načinom prehrane, malo čudnim za naše pojme: brez začimb, z obveznimi »krepki-mi« juhami, ovčjim mesom in surovimi kumarami s kajmakom za predjed. Naša družba, v glavnem študentje, je jadikovala in pogrešala domače narezke in se tolažila s pepsikolo in Tuborgom, za kar je tudi porabila večji del dolarjev.

Lahko rečem, da sem bil presenečen, kako so ljudje neprilagodljivi, ko enkrat stopijo iz vsakdanjih okvirov. Malo je manjkalo, da se nekateri vodičke niso držali za krilo, brez kakršnekoli želje, da vidijo še kaj, razen tistega, kar je ona pokazala s prstom.

Iz Lvova smo pot nadaljevali v Leningrad. Z letališča, bolj podobnega provincijski postaji, smo odšli v letalo, kjer smo se takoj bolje počutili. Stevardese, malo preokrogle, so nam ponudile mineralno vodo, ki pa je imela izrazit močvirski vonj. Po dveh urah ugodne vožnje smo se spustili v še hladnejši Leningrad. Tukaj je letališče moderno in lepo urejeno. Nastanili so nas v na zunaj zelo moderni zgradbi z nazivom luksuzni hotel, kamor pa domači gostje nima-jjo pristopa. Ampak skozi avlo, polno zelenja, prideš do sobe, v kateri je vse polno finega ruskega prahu. To pač ni bilo čisto v skladu z moderno urejeno stavbo! V vseh sobah smo imeli tudi radijske in televizijske sprejemnike, ampak kaj ko so bili skoraj vsi pokvarjeni. Če pa je že kateri delal, smo imeli priložnost poslušati največ politične govore, ostane-k programa pa so izpolnjevale revolucio-narne pesmi, klasika in nekaj malega zabavne glasbe. To je v glavnem priredba zahodne glasbe iz pet-desetih, šestdesetih let v orkestralni priredbi. V Leningradu smo imeli prve večje ogleda mesta. S kulturni-mi znamenitostmi to »mesto belih noči« res ne skopari, ker je bilo vse tri stoletja, kolikor je staro, carsko središče in središče bogastva. Zače-niši s Petrom Velikim, prvim vladar-jem in ustanoviteljem Peterburga, preko njegove hčere Elizabete in ostalih naslednikov, so vsi v izgled mesta in v svoje sobane vgrajevali samo najboljše. Za Leningrad pravi-jo, da so to mnogokratno povečane Benetke, zaradi mešanice ruskega in italijanskega stila v arhitekturi. Fa-sade zgradb so živih barv. Z njimi so graditelji poskušali oživeti mesto, v katerem je samo 31 dni na leto son-

čnih. Vsaka zgradba je umetnost za-se. Najprej smo se ustavili pri Zims-kem dvorcu, katerega je zgradil že Peter I kot prestolnico. Ta dolga, vzdolž Neve ležeča zgradba z modro fasado je danes največja zakladnica umetnin velikih svetovnih mojstrov: od Rafaela, Ticiano, Leonarda, Mi-chelangela, preko Rembrandta do sodobnikov, kot so Gauguin, Van Gogh, Picasso in drugi. Tukaj so tudi umetnine starih kultur Indije, Ki-tajske, Egipta.

Drugi naziv Zimskega dvorca je

Ermitaž. to je naziv, katerega je Ka-tarina II. dala nekaterim sobam, v katerih so bile umetnine v njenem času. Naziv pomeni »samoten ko-tiček«. Danes je v muzeju preko 3 milijone ekponatov in statistiki pra-vijo, da če bi hoteli pogledati vsak ekponat, bi porabili 15 let po 8 ur dnevno.

(Se nadaljuje)

Josip Šerbetar

Portal Petro-Pavlovske trdnjave v Leningradu

Del vhodnega stopnišča v Ermitaž

Štafeta mladosti v Beogradu

24. maja se je 15 mladih iz Litostroja zbralo pred staro lokomotivo na ljubljanski železniški postaji. Namenjeni smo bili na proslavo ob dnevu mladosti v Beogradu. Okrog je bilo veliko mladih iz vseh ljubljanskih občin in okoliških krajev. Mi smo se priključili mladim iz OK ZSM Ljubljana-Šiška in se namestili v treh kupejih. Vlak je odpeljal točno ob 21. uri, kar nas je prijetno presenetilo. Drvel je skozi noč in kraji so ostajali za nami. Bili smo vse bližje Beogradu. Počasi nas je premagoval spanec. Zjutraj, malo pred Beogradom, nas je zbudilo sonce. Lepo je bilo opazovati, kako se dela novi dan. Ko smo si pretegovali kosti, je vlak počasi pripeljal na beograjsko železniško postajo. Takoj smo se zbrali v skupino in vključili v množico, ki je hitela proti Dedinju. Ob cesti je bilo velikih parkiranih avtobusov.

Počasi smo se pomikali do vhoda v Hišo cvetja. Za nas, ki še nismo bili tam, je to bilo posebno doživetje. V tišini smo obšli grob, poln cvetja. Imeli smo srečo in videli tudi izmeno častne straže. Ker je bilo pred muzejem »25. maj« veliko ljudi in sploh še ni bil odprt, smo se napotili v središče mesta in se domenili, da se dobimo ob 14. uri pred hotelom Moskva. Razšli smo se po trgovinah in restavracijah. Ob določeni uri smo se sestali pred »Moskvo« in odšli proti Kalemegdanu. Z nami so zdaj bili tudi trije naši mladinci, ki so bili na obisku v Lazarercu. Skozi park in Stari grad smo prišli do spomenika na Kalemegdanu. Pred nami je bilo sotočje Save in Donave, po katerem so plule ladje. Nekateri so si spotoma ogledali tudi vojaški muzej. Ker je bilo do začetka prireditve še nekaj ur, smo se še malo potepali po mestu. Proti večeru se je množica mladih začela

ZLATI ZNAK

Marjani Djulinac

Na podelitev priznanj republiške konference ZSMS, ki je bila posvečena dnevu mladosti, so bila podeljena tudi priznanja Zlati znak ZSMS najzaslužnejšim mladincem. Od treh priznanj, ki so jih prejeli ljubljanski mladinci, je bila ena dodeljena v našo sredino. Dobila ga je Marejana Djulinac, za večletno prizadevno delo v mladinski organizaciji.

Ob tej priložnosti nas je zanimalo, kakšni so njeni občutki in kako je sprejela to visoko priznanje. Med pogovorom je povedala naslednje:

»Prezgodaj je še, da bi lahko realno govorila o občutkih. Mislim, da sem predvsem presenečena. Česa takega nisem pričakovala, čeprav sem vedela, da sem predlagana. Rada bi poudarila, da to priznanje ni samo moje. To je priznanje konferenci ZSM Litostroj, priznanje vsem mladincem Litostroja. Sem pa bila zelo ponosna, ko sem ga sprejemala.

V mladini sem delala že 10 let. Poleg družine, ki je seveda na prvem mestu, in nalog na delovnem mestu, prostega časa skoraj nisem imela. Toda splečalo se je! S sodelovanjem celotne konference nam je uspelo razgibati delo komisij in če bi bila še enkrat na takšnem položaju, ne bi veliko spreminjala. Nadaljevala bi na isti način. Mladim je treba pokazati, da konferenca in vodstvo ni nekaj nad njimi. To so le njihovi predstavniki, ki so jih izvolili. Z njimi morajo predvsem sodelovati. Moj najsrečnejši trenutek je bil na volilnoprogamski konferenci, ko so mi po zaključnih besedah vsi zaploskali. Takrat sem čutila spoštovanje, zahvalo in enakovrednost. Hudo pa so me prizadele obtožbe, da si s svojim položajem ustvarjam kariero.

Zdaj, ko ne bom več v mladinski organizaciji, je ne bom pogrešala, saj smo še vedno vsi skupaj. Pomagala vam bom, kolikor bo v mojih močeh. Rada pa bi poudarila, da se v takšni mladinski organizaciji, kot je litostrojska, ne sme dogajati, da ne najde kandidatov za svoje vodstvo!«

V. Jantol

Dan mladosti

21. maja je bila v jedilnici tozda TVN proslava ob dnevu mladosti, ki jo je organizirala komisija za kulturo pri Konferenci ZSM naše delovne organizacije.

V programu proslave so nastopali: ansambel iz vojašnice Boris Kidrič, ki je skrbel za dobro glasbo, recitatorji, ki so marsikatega mladince pripravili k razmišljanju ob pesmih, še posebej pa je izstopal mladinec Sead z interpretacijo pesmi »Živ je Tito«. Za popestritev zabavnega dela programa pa so poskrbeli člani plesne skupine in čarovnik, ki je znal iz nič narediti nekaj in obratno.

Ob tej priliki smo našim najboljšim mladincem-športnikom podelili nagrade, ki so si jih pridobili na majskem turnirju v nogometu, šahu in kegljanju.

Proslava je bila združena še z eno slovesnostjo — s podelitvijo srebrnih in bronastih znakov ZSMS najbolj aktivnim mladincem in osnovnim organizacijam mladine. Prve je podelila OK ZSM Ljubljana-Šiška, bronaste znake pa konferenca ZSM Titovi zavodi Litostroj.

Dobitniki srebrnih znakov ZSMS so naslednji mladinci:

Zlatko Kodrič, Mirko Picek, Dragutin Valpatic, Fikret Djulovic, Andrej Mihelich, Majo Pahor, Ljubiša Pejkovich, Slavko Brestovac, Dušan

Jovanovich, Jovan Lovrek, Milenko Erkič, Muho Gerzič, Mustafa Gerzič, Peter Saje, Zlatko Levačič, Martin Zaletel, Barbara Krošelj, Marija Rauh,

Srebrni znak ZSMS so prejele tudi naslednje osnovne organizacije ZSM:

OO ZSM TOZD PUM, OO ZSM TOZD IRRP, OO ZSM TOZD NABAVA, OO ZSM TOZD IVET, OO ZSM Taborniški odred ZLA-TOROG — SŠTS

Bronaste znake ZSMS pa so prejeli:

Bojan Trojar, Jovan Simić, Sead Siamhodžić, Mate Čulav, Franjo Mioč, Vladimir Žganec, Stjepan Kuzel, Tomo Golub, Mirsad Livadić, Milan Podreški, Fuad Domazet, Stevo Hinić, Djurad Babić, Jožica Ivanetić, Marta Globokar, Janko Drča, Slobodan Nikolić, Franc Levec, Matjaž Jelovčan, Bojan Berginc, Ismet Alešević, Stane Švagan, Majda Keder, Ksenija Sinur, Milan Žuža, Jasmir Mahić, Liljana Šajnović, Dora Oblak, Mojca Novak, Irena Zaplotnik, Sonja Petrović, Aleksander Oblak.

Majo Pahor

zgrinjati proti stadionu JLA, kjer bo centralna prireditve ob dnevu mladosti in sprejem zvezne štafete. Mi smo prišli tja približno dve uri pred začetkom prireditve. Že takrat je bila gneča, vendar je bilo dobro poskrbljeno za varnost in smo se dokaj hitro namestili na tribunah stadiona. Okrog nas je bilo slišati jezike narodov in narodnosti od Vardarja pa tja do Triglava. Ko so na igrišče prihajali vojaki, mladinci in pionirji, ki so sodelovali v programu, jim je množica navdušeno ploskala.

Zvoki državne himne so oznanili začetek. Mladi na igrišču so v množici barv z gibi in napisu celo uro prikazovali, kako težka je bila pot do svobode, v kateri živimo že štirideset let. Na tribuni je bila velika slika tovariša Tita in simbolizirani slapovi. Vrhunec je dosežen s predajo štafete mladosti in branjem sporočila mladih, ki je bila v njej.

Navdušeno smo ploskali in peli »Družbe Tito, mi ti se kunemo...« Polni vtisov smo se po končani prireditvi napotili na postajo, kjer nas je čakal vlak za Ljubljano. Odpeljal je okrog polnoči. Utrujeni po napornem dnevu smo takoj zaspali. Med potjo se nam je vlak dvakrat vžgal, tako da smo bili tudi priložnostni gasilci, vendar smo srečno, z nekaj zamude, pripotovali v Ljubljano.

Ogled prireditve je bil uspešen, vendar ne toliko, kot smo pričakovali. Ker smo se letos udeležili ogleda v organizaciji OK ZSMS Ljubljana-Šiška, nismo imeli svojega programa in smo videli v enem dnevu le malo znamenitosti, ki jih ponuja naše glavno mesto. Mogoče je tudi konferenca mladine temu posvetila premalo pozornosti. Mislim, da bi morali drugo leto mladi Litostroja sami organizirati ogled takšne prireditve, s svojim programom.

Mirko Picek

NOVA TELEFONSKA CENTRALA

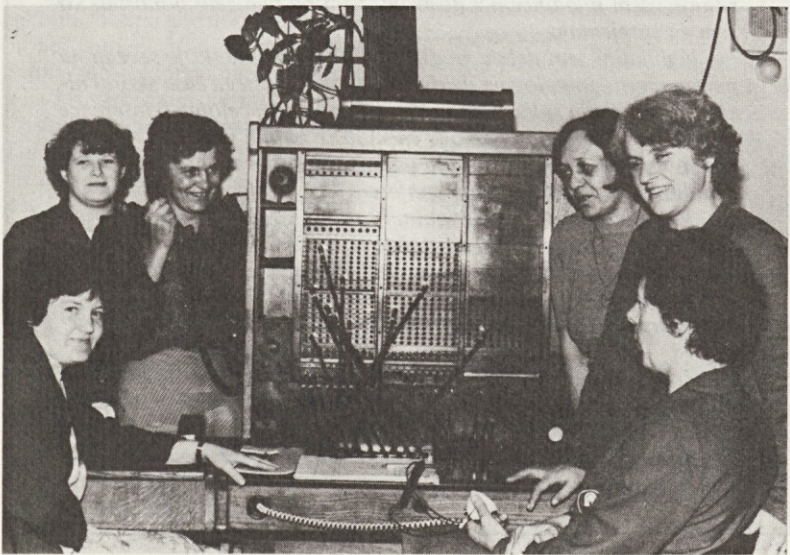
1000 številčk

Že dolgo časa smo se pritoževali in obupovali nad telefoni in telefonskimi zvezami v Litostroju. In kakšne težave so nastopile šele, če smo hoteli klicati koga zunaj delovne organizacije! Mnogo vode je preteklo (kar več kot štiri leta se je pretakala), odkar smo pri Iskri naročili novo in močnejšo centralo, jo čakali in verjeli obljubam, pa je zaradi »objektivnih« razlogov nismo in nismo dobili. Ko pa smo že povsem obupali, pa se je 3. junija v Litostroj pripeljal Iskrin tovornjak, naložen s šestimi velikimi zaboji. V njih se je skrbno zavarovana nahajala naša nestrpno pričakovana nova telefonska centrala.

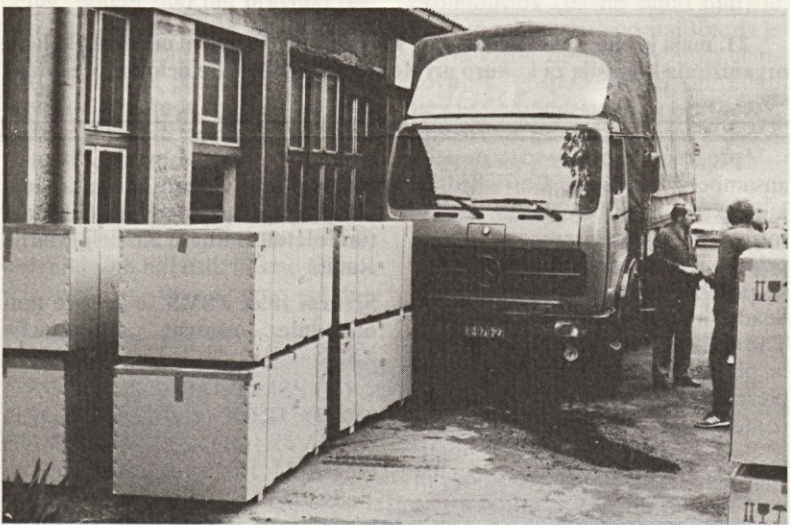
Zamenjala bo staro in že močno preobremenjeno telefonsko centralo, ki nam je služila skoraj 30 let. Nova elektronska centrala SI 2000/020 ima 1000 priključkov in je skoraj še enkrat močnejša od stare, ki je imela (skupaj s centralo v TVN) le 600

rati moramo 30—50 dodatnih novih direktnih linij, s katerimi bi povečali število priključkov za že omenjenih 500, ostale direktne linije pa bodo namenjene potrebam računalniškega centra.

Nova centrala pa ne bo olajšala le

Stara telefonska centrala, ki nam je služila skoraj 30 let, ob njej pa ekipa naših telefonistk, ki so jo kljub zastarelosti uspešno obvladovale

Težko pričakovani kamion iz Iskre

Začetek montaže nove telefonske centrale, ki bo v začetku julija prevzela svoja dela in naloge (Foto: E. L.)

priključkov oziroma številčk. Poleg tega pa je dana tudi možnost povečave priključkov še za nadaljnjih 1000, če se bo pokazala taka potreba. Glede na to, da so že sedaj zasedeni skoraj vsi priključki (približno 950 jih je že oddanih), je takšna možnost povečave števila priključkov zelo ugodna, saj se lahko takšna potreba pojavi prav kmalu. Če bi število priključkov povečali za petsto, kar bi bilo mogoče v že razpoložljivih prostorih, bi to zadostovalo za dvajset let. Že sedaj pa moramo misliti na čimprejšnji dogovor s PTT. Rezervi-

komuniciraja znotraj delovne organizacije, temveč tudi navzven — s poslovnimi partnerji, službami in drugim, s katerimi so bili stiki zaradi preobremenjenosti in prezasedenosti zunanjih telefonskih linij zelo otežkočeni. Zmogljivosti vhodnih in izhodnih linij se bodo z novo centralo pomembno povečale. Izhodne linije se bodo s sedanjih 8 povečale na 25, kar pomeni, da bo večja možnost preklopa preko ničle. V delovni organizaciji, bo po novem 312 telefonov z možnostjo takšnega priklopa. Vendar pa priklopi preko ničel ne

bodo enotni, kot so bili do sedaj, temveč bodo razdeljeni na štiri skupine: za mednarodno zvezo, zvezo v Jugoslaviji, zvezo v Sloveniji ter zvezo v Ljubljani. Priklop za mednarodno zvezo bo le eden, ostali pa so bili razdeljeni glede na službene potrebe.

Delavci Iskre ter naši delavci, ki so zaposleni v telefonski centrali, so se takoj lotili montaže centrale. Zmontirani centrali mora slediti še preiz-

kus. Za oboje skupaj bodo potrebovali mesec dni, tako da bo ob koncu junija centrala pripravljena za priključitev številčk. Naši delavci bodo pozkušali opraviti to delo v čimkrajšem času, v dveh tednih, če le ne bo prišlo do kakšnih nepredvidenih težav in zapletov. Že julija bomo lahko telefonirali preko nove centrale.

Nova centrala pa zahteva tudi spremembo vseh telefonskih števil v Litostroju. Trimestne številke bodo zamenjale nove štirimestne. Seveda pa bo potreben tudi nov interni telefonski imenik, ki je že pripravljen in čaka na tisk. Kot so mi odgovorni zagotovili, bo natisnjen in razdeljen že pred vključitvijo nove centrale in mogoče tudi že pred izidom tega

časopisa. Natisnjenih bo 1000 imenikov, za vsak telefonski aparat en telefonski imenik.

Seveda bodo spočetka težave, saj se je tudi na dobro in boljše treba navaditi. Predvsem **pozivamo vse uporabnike, naj uporabljajo telefonske imenike in naj ne kličejo telefonske posredovalnice za informacije o telefonskih številkah, saj bodo številke nove tudi za delavke v posredovalnici in jih bodo morale tudi one poiskati v telefonskem imeniku.**

Nova telefonska centrala nam bo omogočila boljše in hitrejše sporazumevanje in povezovanje. To je dobro, saj nam je boljša povezanost še kako potrebna, in to ne le preko telefonskih žic.

t. š.

Funkcija psiholoških testov pri izboru delavcev

Prva asociacija, ki se je človek spomni, ko sliši besedo psiholog, je najbrž beseda **test** oziroma psihološko testiranje.

O psihološkem testiranju obstaja vrsta predstav, ki bolj ali (pogosteje) manj ustrezajo dejanskosti. Resnici na ljubo je treba povedati, da se psihološki testi uporabljajo dostikrat nekritično in nestrokovno, kar še pogloblja predsodke proti testiranju.

Kolikorkoli so nekatere načelne kritike psihološkega testiranja — še zlasti nekritičnega — argumentirane in tehtne, pa bodo testi vendarle še dolgo nenadomestljivi člen v sprejemnem postopku in razporejanju delavcev. Danes brez psihološkega testiranja ni možno zagotoviti objektivnega postopka sprejema in razporejanja delavcev. Če npr. za neko delovno mesto s predpisano srednjo izobrazbo kandidira pet kandidatov in imajo vsi ustrezno izobrazbo ter zahtevane delovne izkušnje, je treba določiti neke kriterije, po katerih se bomo odločili, kateri kandidat bo izbran.

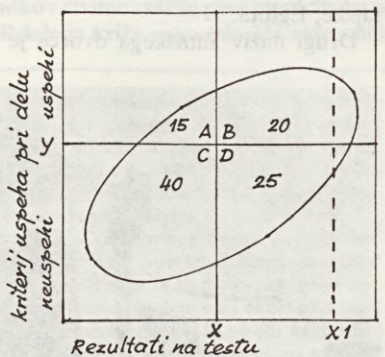
Če nimamo izdelanih objektivnih kriterijev izbora, lahko vpliva na odločitev kopica subjektivnih dejavnikov: »zveze in poznanstva«, vtis, ki ga kandidat naredi na tiste, ki o izboru odločajo itd. Če pa hočemo speljati sprejemni postopek objektivno, je najbrž edini upravičeni kriterij pri izboru pričakovana delovna uspešnost. Če so dela in naloge enoznačno in precizno opredeljene, potem se da izdelati dokaj natančno predstavo o tem, katera strokovna znanja, sposobnosti in osebnostne lastnosti so potrebne za uspešnost pri delu. Še najlažje je ugotavljati strokovno usposobljenost. Z različnimi preverjanji znanja (npr. preizkus obvladanja strojepisja ipd.) lahko strokovno usposobljenost dokaj uspešno preverjamo. Ker pa vemo, da delovna uspešnost ni odvisna zgolj od strokovne usposobljenosti in formalne izobrazbe, ampak tudi od posameznikovih sposobnosti, osebnostnih lastnosti, interesov in motivacije, pride preverjanje znanja le redkokdaj v poštev.

Poleg šolske kvalifikacije lahko kot kriterij pri izboru upoštevamo tudi poskusno delo in delovne karakteristike. Ker pa sta slednja dva bolj odvisna od subjektivnih ocen ocenjevalcev kot od dejanskih faktorjev delovne uspešnosti, kaj malo pripomoreta k objektivnosti izbora.

Objektivno preverjanje sposobnosti, osebnostne lastnosti, interesov, motivacije itd. opravljamo s pomočjo psihološkega testiranja.

Test običajno definiramo kot **standardizirani postopek, s pomočjo katerega se izzove neka aktivnost, potem pa se učinek te aktivnosti meri in vrednoti tako, da se individualni rezultat primerja z rezultati, ki so dobljeni pri drugih posameznikih v enaki situaciji.** Teste na splošno delimo na teste **znanja**, teste **sposobnosti** in teste **osebnosti** (v ožjem smislu).

Testi znanja skušajo meriti rezultate specifičnega učenja in treninga,

ne glede na kandidatove sposobnosti (hitrost dojemanja, sposobnost dojemanja, obseg dojemanja...). Od običajnega pisnega preverjanja znanja v šoli se ločijo po tem, da so kriteriji vrednotenja stalni in enotni za vse kandidate, da so pogoji preverjanja standardizirani in da nenazadnje izključujejo vpliv ocenjevalčevih subjektivnih faktorjev.

Testi sposobnosti merijo osebne splošne preddispozicije za uspeh pri določeni aktivnosti, ki niso rezultat specifičnega učenja in treninga na nekem področju aktivnosti.

Teste sposobnosti lahko na grobo razdelimo na **senzorne, mentalne in psihomotorne** teste. S pomočjo senzornih testov odredimo različne funkcionalne značilnosti čutnih sistemov (ostrina vida, razlikovanje barv, slušna občutljivost...). S pomočjo mentalnih testov lahko merimo splošne intelektualne zmogljivosti, ki so potrebne pri vsakršni aktivnosti, kakor tudi različne specifične mentalne sposobnosti, ki so v večji ali manjši meri potrebne za določeno aktivnost (zaznavne, prostorske, numerične, besedne itd.). Ker je pri velikem številu del in nalog uspeh odvisen tudi od motorne spretnosti delavca, obstaja vrsta testov za preizkušanje spretnosti prstov rok, koordinacije oči — roke, hitrost reakcije...

Testi osebnosti skušajo opredeliti človekovo čustveno doživljanje, stališča itd. (npr. čustvena stabilnost, odpornost, družabnost, tolerantnost...). Nastopajo v obliki vprašalnikov, skal sodb itd., na katerih kandidat ocenjuje sam sebe.

Nek test postane merski instrument šele takrat, ko vsebuje določene **metrijske karakteristike**. Najvažnejše bi bile naslednje: **veljavnost, objektivnost, zanesljivost, graduiranost, stopnjevanje zahtevnosti** testa.

Test je veljaven, ko dejansko meri to, kar menimo da meri. Objektivni je takrat, ko je rezultat odvisen zgolj od kandidata in ne od subjektivnih kriterijev ocenjevalca in drugih pogojev, ki se jih ne da kontrolirati. Test je toliko bolj zanesljiv, kolikor bolj enake rezultate dobimo pri več merjenjih iste karakteristike. Koeficienti zanesljivosti veljavnosti in objektivnosti se gibljejo med 0 in 1, pri čemer je test tem kvalitetnejši

čimbolj se koeficienti približujejo vrednosti 1.

Surove rezultate testnih merjenj pretvarjamo v standardne, za vse teste enake oziroma primerljive merske lestvice. Testi morajo imeti tudi norme za posamezne izobrazbene, poklicne, starostne itd. skupine, s katerimi primerjamo rezultat posameznika.

Za konec si še pogledjmo, kako poteka izbor kandidatov za neka dela na podlagi rezultatov psihološkega testiranja.

Na sliki je shematično in enostavno prikazana logika izbora. Če obstaja korelacija (soodvisnost, povezava) med uspehom pri delu in uspehom na psihološkem testu, potem lahko sklepamo takole: Celotna površina elipse predstavlja kandidate, ki so bili testirani za neko delo. Recimo, da jih je 100. Na ordinati predstavlja točka Y tisto vrednost, ki loči uspešne in neuspešne pri delu. Na abscisi pa je arbitrarna točka X vrednost rezultata na testu, ki služi kot kriterij selekcije.

Iz sheme je lepo razvidno koliko pridobimo pri izboru, če selekcioniramo na podlagi rezultatov psihološkega merjenja. Če namreč nismo naredili predhodne selekcije delavcev, potem bo v našem primeru 65 delavcev (= 65%) neuspešnih pri delu. Torej vsi delavci pod vrednostjo točke Y (površini C in D). Če pa smo naredili predhodno selekcijo na podlagi psihološkega testa bodo neuspešni samo delavci iz polja D, torej le 25% vseh. S psihološkim testiranjem smo torej že vnaprej izločili 40% (polje C) neuspešnih delavcev. Uspešnost selekcije je tem višja, čim višja je korelacija med uspehom na delu in uspehom na psihološkem testiranju, ter čim strožji je kriterij uspeha pri delu. Če bi hoteli selekcionirati brez napake (torej: da ne bi izpustili nobenega neuspešnega pri delu), bi morali zavrniti vse kandidate, ki bi imeli rezultat na psihološkem testu nižji od vrednosti točke X₁. Ta kriterij pa je prestroj, saj bi s tem zavrnili tudi večino potencialno uspešnih kandidatov (površina A in večji del površine B).

Upamo, da je zgornji kratki prikaz funkcioniranja psiholoških testov pokazal, da so psihološki testi ne le izredno učinkoviti pri izboru kandidatov, ampak tudi bolj humani kot zgolj subjektivni kriteriji tistih, ki odločajo o nameščenju novih kadrov. Psihološki testi prav gotovo ne morejo preseči nekaterih etičnih in razrednih dilem, saj navsezadnje na razvoj sposobnosti vpliva tudi razredni in socialni položaj, pa vendar je selekcioniranje na podlagi sposobnosti, razredno manj problematično kot selekcioniranje na podlagi tega, ali je nekdo lep, grd, moški, ženska, prijeten in neprijeten, ali ima dober »rodovnik«, ali ima veliko »stricov« na vplivnih mestih itd.

V. Mihelj

K. Kalagasidis

HE na Savi in Muri

Elektrotehniška zveza Slovenije in Zveza društev gradbenih inženirjev in tehnikov Slovenije sta 1. in 2. aprila 85 organizirala posvetovanje o graditvi hidroelektrarn na Savi in Muri. Posvetovanja v Radencih so se udeležili tudi predstavniki Litostroja. V uvodnem delu zbornika referatov je podana obrazložitev namena posvetovanja, referati sami pa z različnih vidikov osvetljujejo problematiko graditve. Iz referatov povzemamo osnovne ugotovitve, dopolnjene z različnimi podatki, in poudarjamo vlogo Litostroja pri graditvi hidroelektrarn na Savi in Muri.

Poraba električne energije je vse od osvoboditve skokovito naraščala in se v nekaj zadnjih letih ustalila na 4 % letni rasti. Rast porabe se mora pokrivati iz novo zgrajenih energetskih objektov. V obdobju poceni nafte in njenih derivatov so imele prednost pri graditvi termoelektrarne na tekoče in plinsko gorivo. Šele naftna kriza iz sedemdesetih let je vodni energiji povrnila ponovno veljavo.

Vodna energija ima v primerjavi z drugimi primarnimi viri nekaj velikih prednosti:

- je obnovljiv vir energije,
- ob dokaj visokih začetnih vlaganjih v graditev objekta ima nizko proizvodno ceno na kWh,
- na spremembo narave okolja vpliva manj škodljivo od drugih vrst objektov.

Preskrba potrošnikov z električno energijo je v SR Sloveniji precej odvisna od uvoza. Okrog 60 % porabljene energije uvažamo iz drugih republik ali iz tujine. Če upoštevamo, da je SR Slovenija dokaj siromašna z energetskimi viri, in če hočemo v največji možni meri zmanjšati odvisnost od uvoza, je jasno, da moramo investirati v graditev novih energetskih objektov. Druge možnosti namreč ni!

Graditev energetskih objektov, med katerim so tudi hidroelektrarne na Savi in Muri, je opredeljena v »Osnutku dolgoročnega plana graditve elektroenergetskih objektov za obdobje 1986-2000«, ki ga je izdelalo elektrogospodarstvo Slovenije.

PREDHODNA DELA IN RAZISKAVE

Zamisel o graditvi hidroelektrarn na Savi je stara, saj seže v čas II. svetovne vojne. Dela pri izdelavi projekta graditve so se nadaljevala po vojni in tako je leta 1959 projektantska organizacija IBE iz Ljubljane izdelala »Osnovni energetski projekt Save«, na podlagi tega pa leta 1962 še idejni projekt za HE Krško in HE Vrhovo.

Projektu »Sava« je leta 1963 sledila izdelava »Osnovnega projekta Mure«. Predhodna dela in raziskave, potrebne za pripravo projekta, so se nadaljevale tudi v naslednjih letih. Leta 1979 in 1980 je IBE izdelal novelacijo osnovnih projektov Save in Mure.

Med izdelavo tega projekta, ko so bili zbrani osnovni hidrološki podatki obeh vodotokov in določene mikrolokacije za vsako hidroelektrarno, je dozorela zamisel, da se osnovni energetski podatki na delu spodnje Save in na Muri lahko poenotijo. Poenotenja podatkov pomeni izenačitev pretokov in padcev za vsako posamezno hidroelektrarno.

PODATKI O HIDROELEKTRARNAH

tabela št. 1

NAZIV HE	Inštalirani pretok Qi (m³/s)	Pretok po agreg. Q (m³/s)	Računski neto padec Hn (m)	Moč HE (MW)	Proizvod. W (GWh)	Št. agregatov
1. Vrhovo	500	166,7	7,68	34,2	126	3
2. Boštanj	500	166,7	7,72	33,7	125	3
3. Blanca	500	166,7	7,35	32,2	121	3
4. Brestanica	500	166,7	7,30	31,9	120	3
5. Krško	500	166,7	6,93	30,4	114	3
6. Brežice	500	166,7	7,47	32,7	126	3
7. Mokrice	500	166,7	7,24	31,7	141	3
Skupaj				226,8	873	21

Opomba: podatki iz tabele št. 1 so končni in veljajo za zgrajeno verigo.

HIDROELEKTRARNE NA SPODNJI SAVI

Na delu Save od Vrhovega do meje s SR Hrvatsko so izbrane naslednje lokacije za posamezne hidroelektrarne, z osnovnimi podatki v tabeli št. 1.

Hidroelektrarne na Muri
Na reki Muri, od meje z Avstrijo do Murskega središča, so izbrane naslednje lokacije za hidroelektrarne:

Tabela št. 2

NAZIV HE	Inštalir. pretok Qi (m³/s)	Pretok po agreg. Q (m³/s)	Računski neto pad. Hn (m)	Moč HE (MW)	Proizv. W (GWh)	Št. agreg. gatorov
1. Apače	333,4	166,7	7,10	22,0	92,0	2
2. Radgona	333,4	166,7	7,26	22,0	92,0	2
3. Radenci	333,4	166,7	7,17	22,0	92,0	2
4. Hrastje	333,4	166,7	7,06	22,0	92,0	2
5. Veržej	333,4	166,7	7,45	22,0	92,0	2
6. Mota	333,4	166,7	7,44	22,0	92,0	2
7. Gibina	333,4	166,7	7,34	22,0	92,0	2
8. Mur. Sred.	333,4	166,7	?	22,0	92,0	2
Skupaj				176	736	16
Skupaj s HE na Savi				402,8	1609	37

Opomba: HE Mursko Središče še ni kolakcijsko določena, glede na dejstvo, da je to mejna elektrarna s SR Hrvaško. Dokončne podatke bo opredelil hrvaški projektant. Ostali podatki so dokončni in se nanašajo na zgrajeno verigo.

POENOTENJE IN IZBIRA TIPAGREGATA

Za doseženo izenačitev pretokov in padcev je bilo treba izbrati najustreznejši tip in velikost agregata, kjer pod pojmom agregat razumemo turbino, spojeno z generatorjem.

Že po svoji naravi (nizki padci in veliki pretoki) osnovni energetski podatki narekujejo uporabo agregatov s cevnimi turbinami in z generatorjem v hruški. Cevno turbino kot ustrezen tip je potrdila tudi analiza, izdelana v IBE. Ob upoštevanju ekonomskih, energetskih in tehnoloških kazalcev, je izdelana primerjava med večjim številom različnih tipov turbin. Optimalni rezultati so dobljeni pri agregatu s cevno turbino.

Velikost turbine je določena s premerom gonilnika, velikost generatorja pa je odvisna od moči in števila vrtljajev turbine. Da bi omogočili izbiro optimalne velikosti turbine, je potrebno raziskati in določiti modelsko turbino, ki bo za zadane neto padce in pretoke imela najboljše energetske in primerne kavitacijske lastnosti. Pravkar se v Turboinštitutu v Vižmarjih končujejo raziskave in razvoj ustreznega modela. Sodeč po preliminarnih rezultatih raziskav bo modelska turbina imela visoke izkoristke v širokem razponu pretokov.

Vzporedno z raziskavami modela v Turboinštitutu potekajo ustrezne

raziskave gradbenega dela modela objekta v Vodogradbenem laboratoriju, Ljubljana. Cilj teh raziskav je optimizacija dovodnega in odvodnega dela pretočnega profila hidroelektrarne. V teku izvajanja obeh raziskav so strokovnjaki Litostroja sodelovali z obema sistemoma.

Upoštevaajoč kriterij največje rentabilnosti graditve hidroelektrarne na osnovi predhodnih rezultatov modelskih raziskav je IBE v svoji študiji določil optimalni premer gonilnika 4900 mm in ustrezno število vrtljajev 100 min⁻¹, za vse agregate na obeh verigah.

Na željo Elektrogospodarstva Slovenije je Litostroj izdelal ponudbo za izdelavo tehnične dokumentacije. Ponudba vsebuje študije in raziskave, ki se opravijo na nivoju Litostroja in so potrebne za:

- izbiro optimalnih parametrov enotnega agregata za obe verigi hidroelektrarn,
- izbiro ustrezne koncepcije agregata,
- izdelavo tehnične dokumentacije za projektanta,
- izbiro optimalne konstrukcije glavnih sklopov turbine,
- izdelavo tehnične dokumentacije za turbinsko opremo.

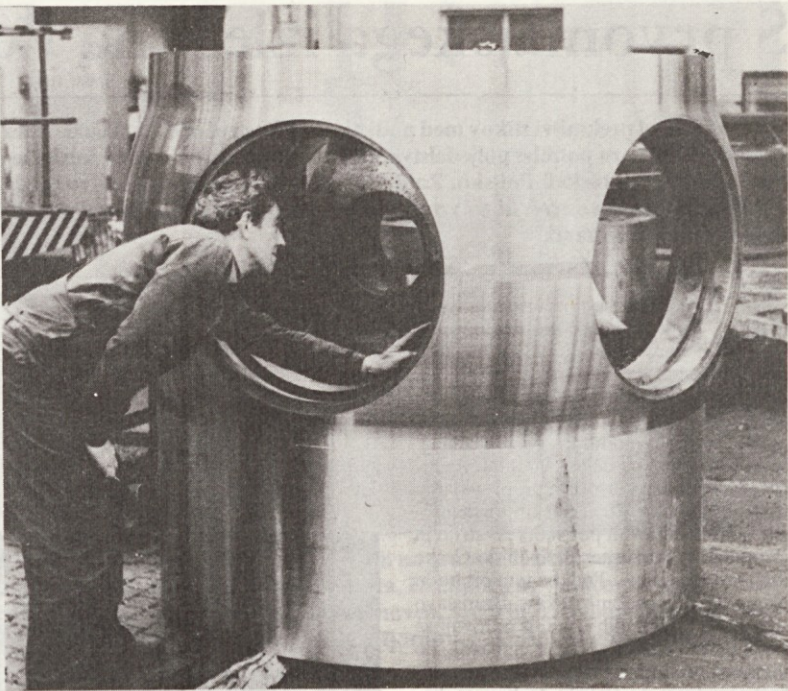
TURBINSKA OPREMA

Kot potencialni dobavitelji in montažerji turbinske opreme moramo biti seznanjeni z obsegom projekta. Za lažje razumevanje celotne problematike, ki nastaja ob realizaciji tako obsežnega projekta, bomo podali nekaj števil in navedli nekaj dejstev:

- Projekt predvideva graditev 15 hidroelektrarn, od tega 7 na odseku spodnje Save in 8 na Muri.
- Na obeh verigah bo vgrajeno 37 cevnih turbin enakih dimenzij, od tega 21 na odseku spodnja Sava in 16 na Muri.
- Skupina turbinske opreme bo znašala približno 12.000 ton.
- Zagotovljena mora biti kontinuiteta graditev hidroelektrarn na obeh verigah. Predviden je istočasni začetek del. Optimalni zamik pri kontinuirani graditvi naslednje hidroelektrarne znaša od 1 do 1,5 leta.
- Pri enoletnem zamiku se mora veriga 7 hidroelektrarn dokončati v 9 letih, pri enoinpolletnem zamiku pa v 12 letih.
- Pri enoletnem zamiku graditve bo (za obe verigi) potrebno izdelati in dobaviti okoli 1350 ton opreme na leto, pri enoinpolletnem pa okoli 1.000 ton. Poudariti je treba, da se masa opreme nanaša samo za hidroelektrarne na Savi in Muri, ne pa tudi za ostale.

Nadaljnje razčlenjevanje opreme kaže, da bo, med drugim, potrebno izdelati:

- 148 gonilnih lopat iz CrNi nerjaveče litine s skupno maso okoli 520 t (vse neto masa izdelka!),

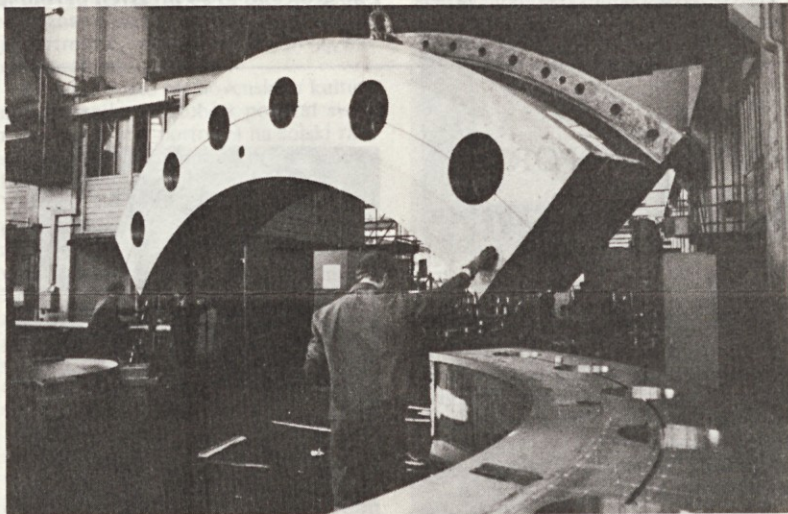
To je glava Kaplanovega gonilnika za HE Mavčiče — priprave za struženje na pokončni stružnici KOLMNA (Foto: E. L.)

- 37 glav gonilnika iz jeklene litine s skupno maso okoli 350 t,
- 888 vodilnih lopat iz jeklene litine s skupno maso okoli 660 t,
- 37 turbinskih gredi iz kovanega jekla s skupno maso okoli 830 ton,
- 37 prevodnikov, zavarjenih iz jeklene pločevine, s skupno maso okoli 280 t,
- 37 predvodilnikov, zavarjenih

iz jeklene pločevine, s skupno maso okoli 920 t,

- 37 kompletov ostale turbinske opreme (gonilniki, obroči, ležaji, tesnilke, servomotorji vodilnika in gonilnika, oljni dovodniki itd.),
- 37 turbinskih regulatorjev in še marsikaj.

Želimo, da bi verigo hidroelektrarn na Savi in Muri začeli graditi čimprej.

Tretji predvodilnik za HE Haditho v poizkusni montaži. (Foto: E. L.)

Medicinsko programiran aktivni oddih

Komisija za šport in rekreacijo pri Konferenci sindikata TZ Litostroj je sprejela kot eno izmed zelo pomembnih nalog, da organizira za delavce, ki delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih, medicinsko programiran aktivni oddih.

Sodoben način življenja, pri katerem je v ospredju neenakomerna fizična obremenitev ali celo pasivnost, nepravilna prehrana, psihični stresi in še vrsta drugih dejavnikov, prinašajo obolenja kardiovaskularnega, dihalnega, lokomotornega in psihonevrotičnega sistema. Učinkovito preventivno sredstvo za delavca v današnji industrializirani družbi, da se upre temu škodljivemu programu, je medicinsko programiran aktivni oddih — MPAO.

MPAO traja 10 dni in ima podrobno izdelan program aktivnosti. Delavce sprejme medicinska ekipa in ugotovi inicijalno stanje (posebnost tega pa je, da ugotovi, koliko je posameznik zdrav) in na osnovi testiranja predpiše dovoljeno obremenjevanje organizma z različnimi aktivnostmi.

Za izvajanje rekreativnega programa, ki traja 5 ur dnevno, skrbi organizator rekreacije. Zdravnik določi razne oblike fizioprofilakse (masaže, kopeli, savna), katere se v tem času izvajajo skupaj z rekreativnim programom.

Na koncu MPAO, to je 10. dan, morajo vsi udeleženci zopet na zdravniški pregled in ponovni test fi-

zičnih zmogljivosti, nakar zdravniki ugotovijo razliko med začetnim in končnim stanjem organizma.

Program za leto 1985 predvideva organizacijo MPAO za 15 delavcev. To bo eksperimentalna skupina v Termah Čatež. Pri realizaciji sodeluje socialna služba, služba za varstvo pri delu, medicina dela in strokovna služba za športno rekreacijo.

V programu za leto 1986 je potrebno v MPAO vključiti polovico vseh delavcev, ki delajo na težjih delovnih mestih in v neustreznih klimatskih pogojih.

Glede financiranja je nujno MPAO izenačiti z zdravstvenimi preventivnimi pregledi, kar pomeni, da naj bi se MPAO financiral iz materialnih stroškov.

Področje športno rekreativne dejavnosti in medicinsko programirane aktivnega oddiha delavcev je sestavni del humanizacije procesa dela, zato je pomembno področje delovanja sindikatov.

O načinu preživljanja in počutju ter prizadevanjih naših delavcev, v času MPAO bomo napisali kaj več v fotoreportaži, ki jo bomo pripravili za naslednji mesec.

J. Šmon

S prvomajskega izleta na Poljsko

Po večletni prekinitvi stikov med podjetjema Litostroj in PZL Mielec (kjer izdelujejo letala za potrebe poljedelstva, za gašenje požarov in lažja šolska letala) som zopet obiskali Poljsko. Zato vse priznanje in pohvala vodstvu tozda ZSE in OO ZS Litostroj, ki so vztrajali na ponovni obnovitvi stikov med že omenjenima tovarnarna.

Najprej nekaj besed o samem potovanju. Iz Ljubljane smo odpotovali zvečer in prispeli na mejni prehod Šentilj že ponoči. Spotoma smo v Mariboru pobrali še nekaj potnikov iz sestave ZPS. Med njimi je bila tudi Poljakinja Anica, ki se je poročila z Jugoslovanom in živi že več let v Mariboru, mož pa dela v Metalni. Anica nam je še kako prav prišla pri prevajanju poljskega jezika. Po carinskih formalnostih smo nadaljevali pot skozi Avstrijo in jo ponoči prevozili ter prispeli do Češke meje pri Bratislavi. Tudi na tem prehodu nismo imeli posebnih težav. Bratislavo smo obšli v jutranjih urah in potovali še skozi Sered, Žiar, Poprad, Kežmarok, do mejnega prehoda Mnišek, nato pa še slabe tričetrt ure po Poljski do Krynic, kamor smo prispeli popoldne ob 15. uri.

Na mejnem prehodu ni bilo nikogar, razen nas. Po uri in pol čakanja so nam dovolili nadaljevati pot na Poljsko. Še preden smo se odpeljali s carine, smo bili vsi presenečeni: v avtobus so namreč stopili naši gostitelji, se nam predstavili ter zaželeli dobrodošlico. To so bili direktor tovarne Mielec mag. Edward Kazimierski, sekretar sindikata Kazimierz Wojewodka in upravnik doma, v katerem smo bili nameščeni, Zbigniew Stawicki.

Namestili so nas v njihov dom, ki bi bil lahko hotel B kategorije. Sprejem je bil čudovit. V jedilnici so nam naši gostitelji zaželeli prijetno bivanje in počutje. Prevajala nam je Anica iz Maribora.

Vreme nam ni bilo naklonjeno. Krynica leži severozahodno od vzhodnega dela Visokih Tater na višini naše Šmarne go-

re, to je na 600—700 m nadmorske višine. Ze v nedeljo smo si ogledali hrib izviror zdravilne tople vode, ki vsebuje celo vrsto zdravilnih snovi za zdravljenje notranjih organov. To vodo pijejo v velikih pivnicah v posebnih kozarcih, podobnim tistim v Karlovih Varih na Češkem. O tem hribu še to zanimivost, da je bila v Evropi tu prva in najstarejša prog, po-

Litostrojčani, ki so preživel prvomajske praznike na Poljskem (J. Pečjak)

goslovani. Tu smo položili šopek cvetja in počastili žrtve z enominutnim molkom. Ogledali smo si tudi dvajsetminutni film vseh grozot, kar spada v program ogleda. Med povratkom v Krynico smo videli

zelo lepo obdelana polja, lepo urejene kmečke hiše, okolice hiš. Zelo veliko imajo ogrevanih rastlinjakov za gojenje povrtnin. Na poljskem imajo izredno veliko zemlje v zasebni lasti, zato je tudi pokrajina bolj zelena in obdelana. Ker je bilo ravno na predvečer prvega maja, so nam pripravili malo glasbe, da smo lahko zaplesali, vendar samo do 22. ure.

Prvega maja smo bili prosti in smo gledali televizijski prenos vojaške parade iz Moskve in Varšave, hkrati pa smo gledali tudi skozi okna, ker je močno snežilo. V pogovoru z domačini smo izvedeli, da ne pomnijo sneženja za prvi maj, čeravno zapade pozimi snega tudi do dva metra in pol.

V četrtek, drugega maja, smo potovali v mesto Weliczka, kjer smo si ogledali podzemni rudnik soli. To je prava atrakcija za vsakega obiskovalca. Globoko pod mestom so velikanski hodniki, kapele in sijajna dvorana z oltarji in nabožnimi kipi. Vse to je izklesano iz soli. Izredno dosti je ohranjenega orodja in pripomočkov iz tistih časov, ko so še kopali sol. V tem rudniku soli je delal tudi Nikolaj Kopernik. V rudniku pod zemljo je tudi malo jezero s slano vodo, v katerem ni moč utoniti. Obisk tega rudnika je pohvale vredna poteza gostiteljev.

Popoldan smo se še enkrat ustavili v Krakovu, kjer smo se razgubili vsak po svoje, na ogled mesta, po nakupih in fotografiranju. To je staro kulturno in zgodovinsko mesto z vsami institucijami, nekaj je bilo celo glavno mesto Poljske. Krakov leži ob reki Visli in ima blizu milijon prebivalcev. Zadnji dan smo v Krynici porabili še preostanek zlotov in se pripravili za odhod, ki je bil predviden po večerji.

Na koncu naj strnem misli vseh udeležencev tega izleta, da nismo pričakovali tako prrsrčnega sprejema in ljubeznivih ljudi. Osebe nam je bilo pripravljeno pomagati v vsakem trenutku. Ob zaključku našega bivanja v njihovem domu so izrazili željo, da bi se stiki nadaljevali tudi z izmenjavo obiskov. Tudi mi si želimo to. Gostitelji so nam zaželeli srečno vrnitev v domovino in pozdravljajo celoten kolektiv Litostroja.

Jože Pečjak

RAD IMAM ŠPORT

Kolesarjenje

MILAN SVETELJ

Sedemnajst let — skupaj z leti šolanja je Milan že Litostrojčan, zdaj pa dela na delovnem mestu vodje oddelka za regulacijo in hidravliko. Vendar pa ga danes želimo predstaviti predvsem kot zavzetega športnika, ki ga najbolj priteguje kolesarjenje.

Presenetilo me je, ko je dejal, da se s kolesarjenjem ukvarja resneje šele tri leta. Že pred leti sem namreč peljala z avtom mimo njega po Gorenski, ko se je s skupino kolesarjev v močnem dežju peljal z Bleda. Ta relacija namreč ni najbolj amaterska za človeka, ki se na primer vozi s kolesom le v službo ali nekaj kilometrov dnevno.

Za resnejše kolesarjenje ga je navdušil upokojen Litostrojčan tovariš Šipelj, ki kljub letom še zelo rad kolesari, ob popoldnevih pa popravlja kolesa in fantom prav rad pripoveduje kaj več o tem.

Zdaj je Milan vodja litostrojske kolesarske sekcije, ki zelo uspešno deluje, čeprav ima glede na število zaposlenih malo — le 30 do 40 — članov. Sekcija je bila ustanovljena pred štirimi leti, lahko pa se pohvali z lepimi uspehi. Fantje imajo trening vsak četrtek in prevozijo od 50 do 70 km. To so lepi izleti, na primer do Ulovke, Kamnika, Vač in podobno. Relacije niso preveč zahtevne, res pa je, da imajo vsi dobra kolesa in vozijo na kromometer. Če pa se zgodi, da skupina kondicijsko in po opremi ni izenačena, se razporedijo v dve skupini. Ravno zato, da bi bili ti izleti vendarle bolj množični, so pred kratkim organizirali nezahteven izlet v Polhov Gradec, pa se je zbralo na žalost le okrog 30 udeležencev. Tistim, ki jim je zdaj žal zamujene priložnosti, bo ponujena nova možnost jeseni, ko bo organiziran izlet v Kamniško Bistrico, kar je približno 65 km v obe smeri. To bo predvidoma 1. septembra.

Milan po svoji zagrizenosti in telesni pripravljenosti spada že med prave kolesarske mačke. Ima tri dirkalna kolesa, kar že malo meji na strast, ko si stalno želi izboljšati svojo opremo. Na žalost začetne investicije v kolesarstvu niso ravno poceni, saj je dobro dirkalno kolo že od 15 do 20 starih milijonov, draga pa je tudi ostala oprema, kot so hlače, majice in čevlji. Kolesa so navadno italijanska ali pa jih nekako sestavijo sami iz uvožene opreme. Tudi gume oziroma tubolarji so od 200 do 250 starih tisočakov. Člani sekcije imajo določene ugodnosti pri nakupu cenejše opreme (pri oblačilih) pa tudi pri izletih prispevajo le nekaj od celotnih stroškov.

Resnih kolesarjev je v sekciji od 10 do

15. Imajo svoje programe, ki se jih v glavnem držijo, razen če jo vreme le preveč ne zagode. Udeležuje se skoraj vseh večjih dirk in maratonov, za naslednje leto pa načrtujejo večjo akcijo z nazivom »Juris na Sorico«, ki bo pomenila tudi eno večjih slovenskih dirk s predvidoma okrog 300 udeleženci. Pripravljajo tudi izlet na Grossglockner. Milan sploh pravi, da litostrojskim kolesarjem »leži« klanci in da imajo take relacije najraje. Vrhunec petletnega dela sekcije pa bo čez dve leti, ob 40 letnici naše delovne organizacije, ko bodo organizirali približno 18-dnevni izlet po Jugoslaviji. Točnega načrta še nimajo, verjetno pa bodo obiskali pobratene Kavadarce in se ustavili na nekaj elektrarnah, ki jih je gradil Litostroj. Te akcije naj bi se udeležilo približno 15 litostrojskih kolesarjev.

Ravno tako, kot je navdušen kolesar, je Milan tudi navdušen vodja sekcije. Zato je hitro pristavil, da začetnikom priporoča, naj si kljub slabšim kolesom nabavijo vsaj kvalitetne kolesarske čevlje in hlače. Izrazil pa je tudi željo, da bi na jesenski izlet v Kamniško Bistrico prišlo čim več amaterskih kolesarjev, saj bo izlet združen tudi s prijetnim piknikom. Najraje sicer kolesari, zelo pa ga je začel veseliti tudi tek na smučeh. Tako je lani že tekmoval na Sorici in kot član litostrojske ekipe tudi na tekmovalju sozda ZPS. Jeseni in spomladi pa trikrat na teden teče po 8 do 10 km, največ po šišenskem hribu.

Ko sva se pogovarjala o tem, zakaj je tako malo resnih kolesarjev, je Milan dejal, da najbrž zato, ker ta šport zahteva določen čas. Mimogrede mine en dan, ko te ni doma, ostali športi pa le lahko trajajo samo po dve uri ali nekaj več. Vendar pa Milanu razdalja 100 ali 120 km ne predstavlja nobenih težav, saj se kar mimogrede odpravi s kolesom po kavo čez Ljubelj in je za kosilo že nazaj. Podobno je tudi s kopanjem v morju. Toda pustimo to, to je res za take stare mačke! Privlačna pa je ideja, da bi tudi sami to poizkusili, ali ne?

M. M.

Vsi na kolo za zdravo telo

Kolesarska sekcija Litostroj je v soboto 1. junija 1985 organizirala trimsko kolesarjenje na relaciji Litostroj—Polhov Gradec—Litostroj.

Na štartu se je zbralo 32 udeležencev, ki so v prijetnem pozno-spomladanskem jutru v zmernem tempu odkolesarili proti Polhovemu Gradcu. Brez okvar in disciplinirano smo v dobri uri dosegli cilj. Tu smo se okrepčali in podelili spominske čepice kolesarske sekcije Litostroj najstarejši kolesarki Dragi Giacomelli, najstarejšemu kolesarju Francu Lazniku in najmlajšemu kolesarju Robiju Rupniku.

Posebno pohvalo zaslužijo družine, ki so imele po štiri kolesarje: družina Giacomelli, Jereb in štirčlanska družina Babnik, ki je kolesarila na dveh kolesih.

Zahvala gre tudi vsem aktivnim kolesarjem Kolesarske sekcije Litostroj, ki so vzorno, varno in disciplinirano vodili karavano kolesarjev.

Akcija je zelo uspela. Žal pa bi bila lahko množičnejša, saj se je od več kot 4000 delavcev akcije udeležilo le 32 kolesarjev. Če prištemo kolesa v kolesarnicah, bi pričakovali veliko večjo udeležbo.

Vse, ki so zamudili izlet v Polhov Gradec, vabim na jesenski izlet v Kamniško Bistrico.

Milan Svetelj

Tekmovalna pravica

Pravila strelstva

V športni panogi streljanje sodelujejo v eni ekipi štirje moški in dve ženski, ki so zaposleni v delovni organizaciji, za katere nastopajo.

Tekmovali bomo z zračno puško serijske izdelave, z odprtim vizirjem na razdalji 10 m.

Število poizkusnih strelav je neomejeno, za oceno pa se šteje 20 strelav. V vsako točko za oceno tekmovalca ustreliti dva strela.

V prvi strelski izmeni strelja po en strelec oziroma strelka iz vsake ekipe itd.

Čas streljanja je 30 minut.

Tekmovalci lahko streljajo s svojimi puškami in s svojimi nabojji. V primeru, da tekmovalci ne bodo prinesli s seboj orožja, le-to lahko dobijo tu.

Vsi tekmovalci se bodo zbrali 7. septembra 1985 ob 13.30 pred domom učencev SŠTS Franca Leskoška-Luke na Djakovičevi c. 59 poleg litostrojske šole, kjer bodo tudi nastopili.

Nastop prve izmene je ob 14. uri, vsaka naslednja pa prične s tekmovaljem 40 minut kasneje.

Vsem želimo čim več uspehov!

Janez Grom

Zdravo, vojaki

Po nekajmesečnem tatišu je končno prišel čas, da se ponovno oglasimo pod rubriko »ZDRAVO, VOJAKI«.

V tem času se je nabralo precej razglednic in pisem z vašimi pozdravi in željami za uspešno delo v naši organizaciji. Veliko vas je, vojakov naše delovne organizacije, po vsej širni Jugoslaviji, a nihče nam ne napiše ničesar o svojih doživetjih pri služenju vojaškega roka! Poletje, ki je sicer precej muhasto, pa boš verjetno zavrlo še tisto majhno željo, da nam napišete kaj zanimivega. Mi pa bi vaše prispevke tako radi objavili v našem in vašem časopisu!

Sprašujete, kaj je novega v naši delovni organizaciji. Premalo je časa, da bi vam lahko vse naštel, zato pa temeljito preberite in prelistajte prejeti litostrojski časopis.

Iz vaših pozdravov je razvidno, da ni več toliko problemov glede prejemanja časopisa, in kar je razveseljivo, da ni vam v vojski nič dolgčas.

Pozdrave so poslali: Igor Jeraj iz Banjaluke, Tone Rahne iz Pulja, Franc Rus iz Titove Mitrovice, Stane Štrukelj iz Titovega Velesa, Rifet Selimanović iz Hercegnovega, Stane Pikel iz Postojne, Slavko Mužar iz Ljubljane, Ivan Kos iz Titograda, Janez Oražem iz Bele Cerkve, Tomislav Malovrh iz Šibenika, Jože Horvat iz Titograda, Radko Petković iz Titograda, Matija Starman iz Bileče, Haso Sijamhodžić iz Ilirske Bistrice, Lojze Repar iz Banjaluke, Ismit Bahtić iz Petrovca na Mlavi, Rudolf Lepen iz Beograda, Slavko Resnik iz Našice, Stane Pustoslemšek iz Beograda, Jože Vidrih iz Kraljeva, Andrej Jamnik iz Tuzle, Senad Alibegić iz Dervente, Fran Novak in Brane Jeromec iz Beograda, Slavko Kožel iz Brane in Pančeva, Stojan Novak iz Sombora, Boštjan Mavec iz Doboja, Uroš Vuk iz Sarajeva, Marko Zoran iz Novega Sada, Nensad Škorić iz Ptuja, Aleksander Ivančić iz Kumanovega, Niko Jesenšek iz Zadra, Albin Sadar iz Obrenovca, Milan Ibrčić iz Strumice, Marko Bučar iz Čuprije, Stjepan Fućec iz Tuzle, Nijaz Merdanović iz Ajdovščine, Branko Kapun iz Ljubljane, Borut Križman iz Sente, Jože Janhar iz Kragujevca, Roman Žakelj iz Ptuja, Jure Šalamon iz Pulja, Marko Žagar in Stanko Vidmar iz Sombora, Jože Kunec iz Sarajeva, Marko Tudjina iz Strumice, Robert Lambergar iz Zadra, Bojan Možina iz Bihača, Ratko Petković iz Titograda, Franci Štirn iz Prizrena, Marjan Fabjančić iz Sarajeva, Sretko Pejić iz Štipa, Danilo Peteh z Brionov.

Vsem vojakom, ki ste nam poslali pozdrave in naslove, se zahvalujemo ter vas pozivamo, da nam takoj sporočite vsako spremembo naslova. Že po ustaljeni obliki pa vam ponovno poudarjamo naslednje:

Delavec, ki je odsoten z dela zaradi odslužitve oziroma doslužitve vojaškega roka, se ima pravo v 30 dneh, ki je v vojaški knjižici zapisan kot zadnji dan vojaškega roka, vrniti na delo v to temeljno organizacijo združenega dela (TOZD) k svojim prejšnjim nalogam in delom ali drugim delom in nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

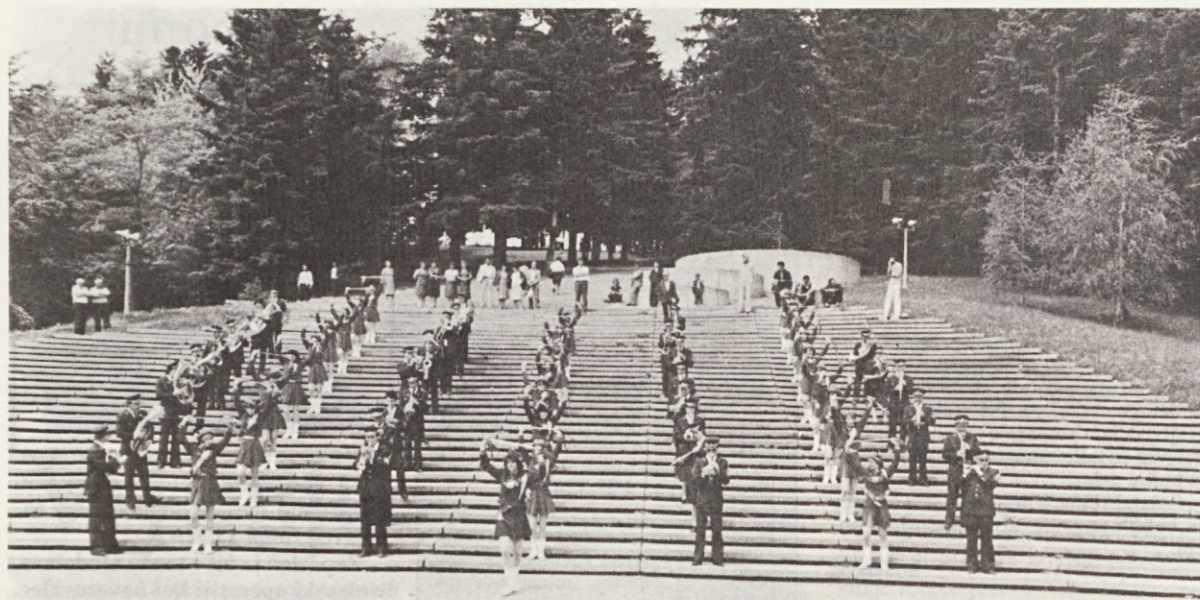
Ali drugače povedano: Priporočamo vsem delavcem, ki se vračate iz odslužitve vojaškega roka, da se čimprej zglasite v kadrovski službi — sprejem glede dogovora, kdaj boste pričeli z delom.

Ponovno poudarjam, da morate ob nastopu v službo imeti naslednje dokumente: vojaško knjižico, osebno izkaznico, objavo prijavnosti list in začasno civilno prijavo (samo za tiste delavce, ki začasno prebivajo v Ljubljani.) Brez navedenih dokumentov se ne morete zaposliti. Navedene stvari poudarjamo prav zato, ker se o teh stvareh obračate na nas, da preberete časopis, ko ga prejmete!

Pišite nam kaj o vaših doživljajih, anekdotah iz vašega vsakdanjega življenja, saj smo prepričani, da je v različnih krajih, kjer služite vojaški rok, marsikaj zanimivega, posebnega.

Vse vaše prispevke bomo objavili v našem časopisu in jih tudi honorirali. Na koncu vam želim veliko uspeha pri opravljanju vašega dela v svojih enotah ter da še naprej čuvate našo domovino.

Vinko Štruklec

Legendarne Kozare in na njej Mrakovice, kjer stoji veličastni spomenik številnim žrtvam Bosanske Krajine iz NOB je v nedeljo 19. maja spremenila podobo z nastopom mažoret in našega pihalnega orkestra

Praktični prikaz spajanja kovin z eksplozivom je ne le velik znanstveni in strokovni dosežek pač pa tudi atrakcija za vsakogar, ki mu je dana možnost, da to vidi. Več kilogramov eksploziva s svojo silovito energijo uporabljeno v miroljubne namene spoji najmanjše, celo atomske delce snovi v novo, večplastno kovino bodočnosti.

DRUGAČNA KULTURA NI NEKULTURA

Drugačna godba

K pisanju tega zapisa sta me spodbudila dva članka o rockovskih koncertih, ki sta bila v letošnjem letu objavljena na mladinski strani našega časopisa, ter prireditve »Druga godba«, ki se je od 25. maja do 1. junija odvijala v ljubljanskih Križankah. Objava omenjenih dveh prispevkov v Firbcu je prekinila ignoriranje oziroma nepisanje o takšnih prireditvah, saj sta bila, kolikor pomnim, to prva prispevka o rocku, objavljena v našem časopisu. Ko pa smo ravno pri Firbcu, moramo omeniti, da je uredniški odbor našega časopisa pohvalil mladinsko stran ter se zavzel za to, da bi imeli pri svojem delu čimvečjo svobodo, tako pri izbiri kot pri obdelavi tem (kritičnost!).

Zanimivo pa je to, da je bilo v času, ko je bil objavljen članek o ljubljanskem koncertu Roryja Gallagherja ter Dire Straits, pa do današnjega dneva še kar nekaj koncertov glasbenih skupin, o katerih pa ni bilo v našem glasilu zapisanega ničesar. Vem, da je izbor potreben, saj obseg časopisa Litostroj ter njegova vsebinska usmerjenost ne omogoča pisanja o vsaki tovrstni prireditvi. Prav zato pa si moramo ogledati, kakšen je bil ta izbor.

Prvi izmed omejenih prispevkov je bil o koncertu Roryja Gallagherja, ki je svoj ustvarjalni višek preživel v začetku sedemdesetih let in spada med tiste nekdanje rock zvezdnike, ki v zadnjih letih (ko izgleda, da ni več dovolj boljših in ugodnejših ponudb) radi služijo, za naše razmere ne slabo, tudi na naših odrih (McLaughlin, Peter Green, Robert Chapman, Ian Gillan in drugi). So pa še dovolj znani in rutinirani, da privabijo in navdušijo množice ne hudo kritičnih in zahtevnih obiskovalcev. Podobna trditev velja tudi za Dire Straits, ki so, kljub visoki ceni vstopnic (okoli 1000 dinarjev), uspeli zvabiti v Halo Tivoli 8000 obiskovalcev, 3000 pa jih je zaradi razprodanih vstopnic obupavalo pred prenapolnjeno dvorano. Res je, da so Dire Straits nekoliko novejšega datuma, so pa svoje boljše čase že preživeli in odigrali pred kakšni-

mi petimi leti.

Ni potrebna nikakršna poglobljena analiza, da bi ugotovili, zakaj se mladi tako množično udeležujejo koncerta vsake, vsaj nekoliko znane tuje skupine ali glasbenika. Malo tovrstnih koncertov in onemogoča izbira izvajalcev pogojujeta množičen obisk takih prireditev, česar se organizatorji zavedajo. Komercialni uspeh takih prireditev pa spodbuja organizatorje k nadaljevanju svojega dela v isti smeri — če koncerti morajo biti, naj bodo, vendar brez kakršnegakoli tveganja.

Mladi, ki jim okus in glasbene potrebe oblikujejo in narekujejo velike radijske hiše ter proizvajalci gramofonskih plošč in kaset (osnovni motiv pri izbiri izvajalcev je očitno enak motivu organizatorjev koncertov — pomembna je kvantiteta in kvaliteta prodanih plošč), pa s svojim odzivom sprejemajo in podpirajo takšno politiko.

* * *

»... Zelo lahko je sedeti doma in gledati TV in preprosto absorbirati vso tehnologijo, in mi počnemo tudi to. Nismo neumno puritanski, ne trdimo, da je vse nujno slabo. Poskušamo

Litostrojski kulturniki v Ljubiji

Sindikalni pihalni orkester Litostroj je skupaj z ansambлом ljubljanskih mažoret in drugimi kulturnimi delavci ter predstavniki naše delovne organizacije 17., 18. in 19. maja gostoval v Prijedoru.

Povabila jih je delovna organizacija TOMEKS v izgradnji iz Ljubije, da bi s svojimi nastopi popestrila kulturne prireditve v Ljubiji, Omarskem na Kozari in v Prijedoru ob njihovem občinskem prazniku.

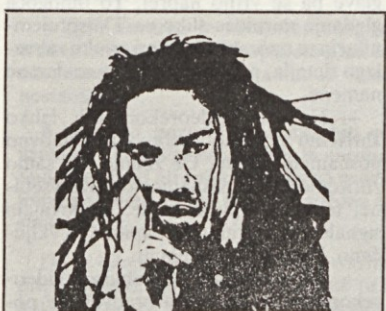
Turneja je v celoti ne le uspela, pač pa prijetno presenetila meščane Ljubije, Prijedora in obiskovalce legendarne Kozare. Številni nastopi našega pihalnega orkestra, ljubljanskih mažoret in drugih so obogatili praznik občine Prijedor in s tem utrdili vezi večletnega poslovnega sodelovanja Litostroja in delovne organizacije rudnikov iz Ljubije, s katero skupaj gradimo TOMEKS — tovarno za spajanje in dodelavo kovin z eksplozivom.

pa spodbuditi uporabo tehnologije za lastno dobro... gre za to, da si močan v sebi in da uporabiš svoje okolje v pozitivni smeri... mi smo destruktivni, kolikor razbijamo določene etablirane oblike glasbe, konec koncev pa smo konstruktivni, ker iščemo nove močnejše načine za izražanje dosti pomembnih stvari... »

Test Department

V letošnjem letu smo imeli priložnost poslušati in si ogledati tudi koncerte nekaterih tujih skupin, za katere je značilen kritičen in inovativen odnos do rocka in glasbe nasploh, ter družbena in politična angažiranost. To se odraža v besedilih, ki niso ponavljanje zgubljenih fraz in klišejev besedil popevk, in v njihovem (pogosto) destruktivnem posegu v glasbeno tradicijo, idejni in politični opredelitvi ter večkrat tudi v različnih zunanjih manifestacijah in praktičnem delovanju. Omenil bom le nekaj koncertov.

Februarja smo lahko v kratkem razmaku tedna poslušali dve skupini, ki predstavljata morda trenutno najradikalnejše gibanje v sodobni rock glasbi. To sta bili nemška skupine Einstürzende Neubauten in Test Department iz Anglije, ki sta vodilna in najvidnejša predstavnika tako imenovane »metalne godbe«.

Benjamin Zephaniah

Kozara in pusto Podkozarje — spomin na grozote fašističnega terorja in spomin na žrtve iz Draksenice in Palančišta, Drakuliča in Vodičeva, Šagarovca in Miloševa brda, Stare Gradiške in Jasenovca, Siska in Jastrebarskega, Zemuna in Auschwitza, Dachaua in norveških fjordov... 35.350 očetov in mater, bratov in sestra, otrok... to je Kozara

Mladi umetnik

V prvih dneh meseca maja je v domu Srednje šole tehniških strok Franca Leskoška-Luke razstavljal Robert Lozar, učenec tretjega letnika te šole. Na razstavi smo lahko videli čudovita tihožitja in šopke cvetja v oljni tehniki, pokrajine in motive Črnomlja, avtoportrete in portrete sošolcev in prijateljev. Svojim sošolcem, učiteljem in vzgojiteljem je tako odkril, kako koristno zna izrabljati svoj prosti čas. Mnogi namreč doslej niso vedeli, kakšne sposobnosti se skrivajo v tihem, skromnem fantu. Med sošolci v svojem razredu pa je že pred dvema letoma postal »znan«, saj so ga mnogi prosili, da jih je portretiral, večkrat tudi naskrivaj, kar med poukom.

Že lansko leto ob slovenskem kulturnem prazniku je Robert pokazal svoje risbe (predvsem portrete) na šolski razstavi skupaj z drugimi učenci naše šole, letos pa se je izkazal že kot pravi slikar. Vse bolj ga je namreč začela zanimati predvsem oljna tehnika in figura, v to se zdaj tudi študijsko pogloblja. S slikarstvom se resno ukvarja šele leto in pol. Prej, pravi, so mu vsi govorili, kako lepo zna risati, njemu pa se slike niso zdele nič posebnega. Njegov talent so opazili že v osnovni šoli v Črnomlju, odkoder je tudi doma, saj se je udeležil kar nekaj pionirskih slikarskih kolonij v Škofji Loki.

Letošnje leto pa je bilo zanj posebno srečno. Imel je namreč kar tri samostojne razstave, in kaj to pomeni, najbrž ni treba posebej poudarjati. V februarju in marcu je razstavljal v Kulturnem domu v Črnomlju in v Ganglovem razstavišču v Metliki. Obe razstavi sta bili dobro obiskani, kar priča tudi knjiga vtisov s podpisimi in pohvalnimi besedami mlademu umetniku v spodbudo. Oba dogodka je zabeležil tudi Dolenjski list.

Kot zanimivost naj omenim, da se je po zaslugi, Test Departmenta ime Litostroja pojavilo tudi v naših glasbenih časopisih. Fantje namreč pri izvajanju svoje glasbe od običajnih instrumentov uporabljajo le bobne, ostale zvoke in ritme, ki se zlijejo v učinkovito celoto, pa ustvarjajo z udarjanjem in obdelovanjem kovinskih predmetov (če se komu zdi, da to lahko povzroči le neznosen hrup, mu lahko priporočim, da posluša kakšen njihov posnetek). Te kovinske predmete, ki so jih uporabili na ljubljanskem koncertu, so si priskrbeli v Litostroju.

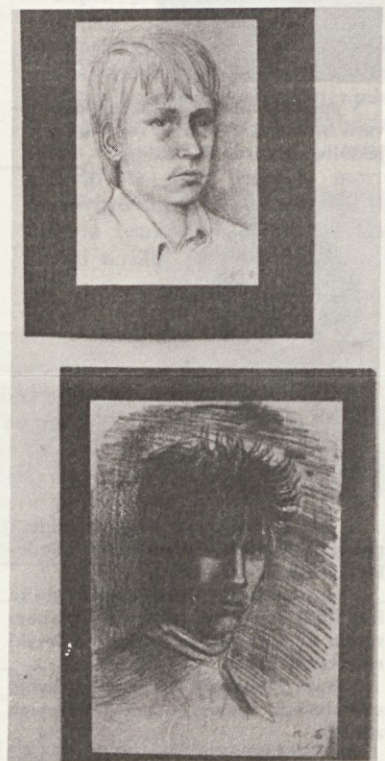
Ker sem že govoril o politični aktivnosti teh »drugačnih« skupin, moram omeniti, da so bili Test Department ena izmed angleških skupin, ki so po svojih močeh (z dobrodelnimi koncerti) podpirali dolgotrajno stavko angleških rudarjev, zadnjo ploščo (»Z ramo ob rami«) pa so posneli skupaj z rudarskim pevskim zborom.

Spomladi smo lahko prisostvovali koncertu Angelic Upstarts, katerim je bil to prvi koncert v socialistični državi. Pred tem so imeli že dogovorjen koncert na Poljskem, ki pa je bil odpovedan zaradi pesmi Solidarity, posvečene poljskim delavcem in njihovem prepovedanemu neodvisnemu sindikatu.

Maja pa so nas precej ponesrečeni plakati Tomaža Kržišnika vabili poslušati etnično, sodobno improvizirano, eksperimentalno glasbo, reggae in alterrock na prireditvi, imenovano Druga godba, ki jo je organiziral CIDM, festival Ljubljana, ŠKUC — Forum, ŠKUC — R.O. P.O.T., RK ZSMS in Glasbena mladina Slovenije. Glede na to, da so bile na tej prireditvi predstavljene različne glasbene smeri v sodobni glasbi, da je bila kvaliteta izvajalcev različna ter njihovo število precejšnje, bom zaradi pomanjkanja prostora posvetil nekaj besed le zadnjemu

Robert Lozar zdaj končuje našo šolo, izšolal se je za poklic modelnega mizarja. Njegova velika želja je, da bi se vpisal na Akademijo za likovno umetnost. Čakajo ga še diferencialni izpiti in sprejemni izpiti s preizkusom risarskih sposobnosti. Želimo mu, da bi jih uspešno naredil in postal nekoč pravi slikar, kar je njegov življenjski cilj.

Vesna Tomec

delu prireditve in prvemu reggae koncertu v Ljubljani. Nastopil je Benjamin Zephaniah — eden pomembnejših reggae pesnikov in glasbenikov, in je s svojim nastopom navdušil večino obiskovalcev, ki so zapolnili letno prizorišče Križank. Osnova njegove glasbe so besedila, pravzaprav pesmi — s politično obarvano vsebino in poudarkom na rastafarianstvu ter socialnih in političnih problemih obarvanih priseljencev v Angliji.

* * *

Vem, da glasbo, o kateri pišem ne poslušajo vsi in da je njeno poslušalstvo tudi generacijsko določeno — poslušajo jo pretežno mladi. Glede na poseben položaj mladih v družbi si ti izoblikujejo kulturo, ki je navadno drugačna in včasih tudi nasprotujoča prevladujoči kulturi. To pa pogosto vodi k temu, da je kultura mladih odrinjena, zaradi odmika od prevladujoče kulture pa ji je lahko celo odvzet atribut kulture. S tem pa je različnim podkulturam, ki so se in ki se zaradi razslojenosti družbe in obstoja različnih družbenih skupin (z različnimi potrebami — tudi kulturnimi) porajajo v vsaki družbi, zanikan obstoj in so proglašene za ne — kulture. O njihovi glasbi se govori kot o razbijanju in rjovenju, likovne stvaritve so packarije, literatura pa opolzki nesmisel, besedne igre brez globljega smisla. Vse skupaj pa pljuvanje na umetniško tradicijo in dela, ki krasijo naše življenje. Na ta način se kaže odpor do kakršnekoli drugačnosti in spremembe, ki bi v ustaljeni red vnesla neke nove elemente, hkrati pa tudi iluzijo, da lahko organizirana družba (država s svojimi transmissijami) s številnimi sredstvi, ki so ji na razpolago, prepreči razvoj in konzervira obstoječe stanje.

t. š.

Odšli so v pokoj

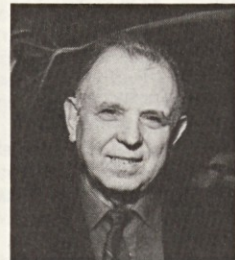
Sredi maja se je poslovila in odšla v pokoj dolga leta pri nas zaposlena tovarišica Barbara TKALČIČ. V sedanjem IVET-u se je zaposlila že leta 1955. Z usposabljanjem in seveda s pridnostjo je iz skladiščnika napredovala v administratorja. Delo je opravljala vestno in pošteno. Želimo, da bi tudi v bodoče preživljala dneve v zdravju in dobrem razpoloženju. Vsi, ki jo poznamo in smo z njo skupaj delali, smo ji hvaležni za vse, kar je storila. Predvsem ji pa želimo veliko zdravja, veselja in sreče v krogu svojih domačih.

Sodelavci

Aprila 1985 je odšel v invalidski pokoj Matija PLANINŠEK. V Litostroju je delal 25 let kot pripravljalec peska, nato pa je bil sušilec form v obratu jeklolivarne tozda PUM. Svoje delo je opravljal zelo vestno in vešče, saj je imel dolgoletne izkušnje.

Za njegov trud se mu zahvaljujemo in mu želimo, da bi čim lepše preživel svoje dneve in užil še veliko sreče.

Sodelavci

V aprilu je odšel v zaslužni pokoj tovariš Stefan RATAJEC, ročni formar v jeklolivarni tozda PUM.

V začetku maja smo se ob odhodu v pokoj poslovili od naše dolgoletne sodelavke Jožice DOLAMIČ.

Članica našega kolektiva je postala že leta 1959. Zaposlena je bila na delovnem mestu obratne blagajničarke v delavski restavraciji.

V opravljenem delu je vložila vse svoje sposobnosti, znanje in tudi del svojega zdravja.

Za ves trud in sodelovanje se ji najlepše zahvaljujemo ter ji želimo trdnega zdravja, predvsem pa dosti počitka in veliko lepih doživetij v krogu svojih najbližjih.

19. aprila 1985 smo se v livarni sive litine poslovili od dveh naših dolgoletnih sodelavcev, ki sta odšla v pokoj: od tovariša Edvarda TEKAČIČA, ki je delal na pripravi peska, in od tovariša Franca PUSTIŠKA, ki je bil zaposlen kot žerjavar.

Oba sta bila dolga leta člana našega kolektiva in pri slovesu smo ugotovili, da se je od tistih začetkov v Litostroju precej

V Litostroju je bil zaposlen od 1957. leta. V začetku je delal kot sušilec form, nato se je pričel za formarja. Na tem delu je dosegel vrhunske rezultate. Zaradi bolezni je nazadnje delal kot skladiščnik modelov.

Pri svojem delu je bil vesten in natančen, vedno je bil pripravljen pomagati sodelavcem in reševati vsakodnevne probleme, zlasti pri skladiščenju modelov.

Za ves trud in sodelovanje se mu iskreno zahvaljujemo in mu želimo mnogo zdravja in sreče v zasluženem pokoji.

Sodelavci

Konec aprila je odšla v pokoj naša dolgoletna sodelavka Tončka KAJDIŽ.

Takoj po prihodu v Litostroj leta 1949 je pričela delati v restavraciji.

V začetku je opravljala dela servirke, potem pa je bila obratna blagajničarka.

Pri izvrševanju delovnih nalog je bila vestna in natančna, vedno pripravljena pomagati.

Za njen trud in požrtvovalno delo se ji še enkrat najlepše zahvaljujemo in ji želimo, da bi zasluženi oddih uživala mnogo let zdrava in zadovoljna v krogu svoje družine.

Sodelavci delavske restavracije in ostali sodelavci iz tozda ZSE

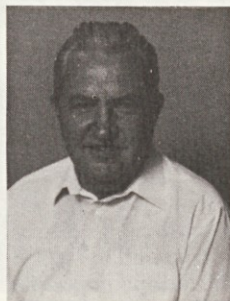

stvari spremenilo na boljše. Spremenila se je tehnologija, nabavili smo naprave, ki močno olajšajo delo, zboljšale so se tudi delovne razmere. Pri vsem tem sta s svojim delom pomagala tudi naša dva sodelavca in tako omogočila mlajšim lažje in boljše delo.

Prijatelji jima želimo, da bosta odslej v še boljših pogojih uživala zaslužni pokoj.

Sodelavci

Odšli so v pokoj

10. maja smo se v krogu sodelavcev poslovili od znanega Litostrojčana tovariša Staneta KOCJANA, ki odhaja v zaslužni pokoj. Več kot 30 let je prebil v Litostroju, prvih osemnajst let v Prodaji — PKC, zadnjih trinajst let pa v tozdu ZSE kot vodja službe.

V tozdu ZSE je prišel pravzaprav ob njegovi ustanovitvi, ko ga je bilo treba šele utrjevati. Če na kratko prelistamo časopise Litostroj daleč nazaj, vidimo iz njegovih številnih člankov in fotografij njegovo vsestransko aktivnost, od pričetkov obnavljanja in rasti objektov družbenega standarda do prvih uspehov. Pomagal je Sorici, da je zadihala pri obnovi in razširitvi počitniškega doma v Fiesi, pri izboljšanju bivalnih razmer v samskih domovih, čeprav ni šlo vedno vse po željah in rokih.

Vsa ta leta pa ni vsestransko aktiven le na svojem delovnem mestu v delovni organizaciji Litostroj, ampak je prav tako zagnano žrtvoval svoj prosti čas za izboljšanje razmer na terenu. Že pred 25 leti zasledimo njegov portret v našem časopisu ob otvoritvi novega litostrojskega vrta, medtem ko je bil stari stisnjen še v baraki v Korotanskem naselju. Takrat je kot prvi predsednik njihovega upravnega odbora že vodil priprave za gradnjo no-

ZLATA PLAKETA LITOSTROJU

Podobno kakor pri prvi fazi smo tudi pri gradnji druge faze Toplarne Ljubljana izdelali kompletni liniji za transport, skladiščenje in nakladanje elektrofilskega pepela in granulirane žilindre. Zaradi zahteve, da mora biti upravljanje in skladiščenje pepela iz obeh kotlov centralno, smo morali rekonstruirati tudi del transportnih linij prve faze ter oba sistema povezati v eno tehnološko celoto. Ker je transport pepela del energetskega postrojenja, kjer lahko že majhna okvara povzroči njegov izpad, so bile pri projektiranju in izdelavi opreme upoštevani posebni ukrepi glede zanesljivosti obratovanja. Celotna oprema je bila izdelana na osnovi lastnega znanja. Za svoje delo smo 21. maja 1985 od Toplarne Ljubljana prejeli plaketo za uspešno sodelovanje pri izgradnji druge faze objekta.

N. Vujošević

vega. Skratka, najdemo ga vselej na začetku reševanja nakopičenih problemov kot uspešnega organizatorja in tudi borca za boljše življenjske razmere predvsem mladih generacij. To mu je v krvi! Že med NOB je kot kratkohladni skojevec opravljal zahtevne naloge, še posebno rad pa prebrisano stražil Italijane. Takoj po osvoboditvi ga že najdemo med organizatorji in udeleženci delovne akcije na progi BRČKO-BANOVIČI, nazadnje pa je sodeloval na področju solidarnostnega stanovanjskega gospodarstva, kamor nihče rad ne zagriže.

Prejel je številna priznanja, tudi red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Vemo, da tudi po upokojitvi ne bo držal križem rok, zato mu želimo še dolgo let obilo zdravja.

Sodelavci iz tozda ZSE

ZAHVALE

Ob smrti dragega brata Julija TURKA, ki je bil privezovalec na III. polju tozda Obdelava, se zahvaljujemo govorniku ob odprtem grobu ter sodelavcem za venec in izkazano pomoč.

Brata in sestra Turk

Poleg navedenih funkcij na videorekorderjih obstajajo še naslednje funkcije in priključki:

— **Priključek »audio in«** omogoča istočasno snemanje zvočnega signala, kot poteka snemanje video-signala z elektronsko kamero, ali iz nekega drugega izvora slike. Pri nekaterih modelih je »audio in« vhod za naknadno snemanje zvoka.

— **Priključek »audio aut«** omogoča predvajanje zvoka s posnetega video traku z neko zunanjo napravo za predvajanje zvoka oziroma »Hi-Fi« sistema. Lahko se uporablja tudi poleg video-signala pri presnemavanju kasete na drugem videorekorderju.

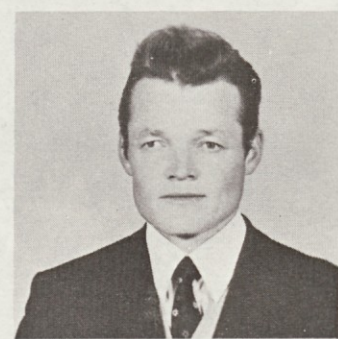
— **Priključek za slušalke (»head-phone jacks«)** omogoča poslušanje glasbe z videorekorderja le enemu poslušalcu, da pri poslušanju ne moti drugih.

— **Statična (mirujoča) slika »freeze frame«** nastane, ko se trak ustavi, video glave pa se vrtijo naprej. To omogoča gledanje mirujoče slike na TV sprejemniku in se uporablja npr. pri pouku za razlago detajla, pri kontroli, ali v reklamne namene.

— Na vseh videorekorderjih lahko zbrisemo posneto vsebino in ponovno posnamemo novo. Če želimo, da samo zbrisemo in ne posnamemo nove vsebine, tedaj izklopimo kable, ki dovajajo signale v videorekorder, aparat pa vključimo, kot bi hoteli snemati.

— **RF-modulator** se nahaja v videorekorderju in omogoča predvajanje posnetka videokasete na navadnem TV sprejemniku. Če RF-modulator ni vgrajen, tedaj ne moremo gledati posnetka iz

V spomin

25. aprila 1985 smo na zadnji poti pospremili našega dolgoletnega sodelavca Julija TURKA.

Zaposlen je bil v tozdu Obdelava, v planski operativi kot navezovalec.

Ta dela je opravljal več kot deset let vestno in točno. Njegova življenjska pot ni bila ravno lahka, bila je polna žalostnih in težkih trenutkov. Zbolel je in umrl star komaj 48 let.

Z njegovo smrtjo je nastala velika praznina.

Radi se ga bomo spominjali!

Sodelavci

9. maja 1985 smo se za vedno poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Franca FINKA, pripravljalca peska v jeklolivarni tozda PUM.

Pri nas je delal od 14. oktobra 1971 kot pripravljalec peska in transportni delavec. Svoje delo je opravljal vestno in vzorno.

Zaradi bolezni že dalj časa ni bil med nami.

Franco Fink nam bo ostal v spominu kot vesten sodelavec in tovariš.

Sodelavci

Osnovni organizaciji sindikata tozda PUM se iskreno zahvaljujem za obisk in denarno pomoč v času moje odsotnosti z dela.

Vinko Štrekelj

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem v tozdu IVET za prijetno slovesnost, tovarišema Papežu in Presetniku pa še posebej za spodbudne poslovilne besede.

Prav lepa hvala za darila, ki me bodo spominjala na dolga leta tovarištva in skupnega dela.

Vsem želim še veliko sreče in uspehov pri delu.

Barbara Tkalcic

NASLOVNIK NEZNAN

Maja smo dobili vrnjenih 15 časopisov Litostroj, in sicer z naslednjimi naslovi:

Josip Bijelič, Brilejeva 19, 61117 Lj. Dravlje; Ljubo Bosič, Železnikarjeva 21, 61000 Lj.; Feriz Čehajić, Brilejeva 7, 61117 Lj. Dravlje; Josip Džajić, Medenska 32, 61000 Lj.; Feriz Fazija, Medenska 2, 61210 Lj. Šentvid; Bečo Ić, Pokopališka 16, 61000 Lj.; Ivo Ikić, Kvedrova 7, 61000 Lj.; Ignac Jerovšek, Volfova 64, 61000 Lj.; Dragutin Jeremić, Haf. naselje 71, 64220 Šk. Loka; Jožef Maučec, Plemljeva 13, 61000 Lj.; Vaso Stanišević, 61000 Lj.; Dragiša Stević, Grajerjeva 26, 61260 Lj. Polje; Milomir Šipka, Brilejeva 19, 61117 Lj. Dravlje; Arif Velić, Ob studentu 20, 61260 Lj. Polje.

Pravilen in natančen naslov nam lahko sporočite pisno na naslov:

ZPS TITOV ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 246.

gpm

Piše: P. Poženel

2. Stikalo za predvajanje posnetka »PLAY«. Ob pritisku na to stikalo se prične trak premikati naprej skozi transportni sistem, mimo video in magnetnih glav. Pri tem gori lučka in opozarja, da se trak premika. Dokler je vklopljeno predvajanje, je nemogoče pritisniti na tipko neke druge funkcije, če predhodno ne pritisnemo stikalo »STOP«. Funkcija »PLAY« omogoča torej normalno predvajanje posnetka.

3. S tipko za snemanje »RECORD« se ravno tako prične trak premikati naprej, toda snemanje se opravi le, če istočasno pritisnemo tudi stikalo za predvajanje »PLAY«. Ko prenehamo snemati, pritisnemo na stikalo »STOP«. Stikalo za snemanje je možno pritisniti le, kadar je video kasetna vstavljena in kadar so ohranjeni varnostni jeziki na zgornjem robu kasete. Predno se na trak opravi novi zapis, je potrebno izbrisati stari zapis slike, tona in kontrolne sledi. Novejši videorekorderji imajo stikali »RECORD« in »PLAY« združeni v enem stikalu in snemanje se prične s pritiskom na to stikalo.

4. Stikalo za prenehanje delovanja »STOP« pritisnemo vedno takrat, ko želimo iz ene osnovne funkcije preiti na drugo.

5. Stikalo za hitro previjanje traku, naprej »F. FWD« nam omogoča, da preiskujemo vsebino traku z večkratno hitrostjo normalne in da tako najdemo začetek scene, ki nas zanima.

6. S stikalom za vračanje traku »REWIND« ali krajše »RWD« previjemo z večkratno hitrostjo trak nazaj, tj. v smeri začetka programa.

7. Funkcija za naknadno snemanje zvoka »AUDIO DUBING« nam omogoča, da se predhodno posneti zvok izbriše in na isto mesto nanese nov zvok iz poljubnih zvočnih virov, kot npr. iz mikrofona, radia ali magnetofona, ne da bi obstajala nevarnost brisanja slike.

8. Stikalo za prekinitve delovanja »PAUSE« ali »STILL« nam omogoča, da pri snemanju TV programa izpustimo snemanje neželjenega materiala ali da pri predvajanju posnetka zaustavimo delovanje za krajši čas (največ 5 minut). Tedaj se pojavi statična slika, katero lahko analiziramo. Če je stikalo »PAUSE« vklopljeno več kot 7 minut se delovanje videorekorderja avtomatsko ustavi, da se tako prepreči poškodba traku.

9. Stikalo za odstranitev kasete »EJECT« omogoča, da se odpre ohišje, kjer se nahaja videokaseta.

V Julijce

V petek, 12. julija se v popoldanskih urah odpeljemo na Vršič, kjer v TIČARJEVEM DOMU (1620 m) prenočimo.

Zgodaj zjutraj se napotimo po slovenski planinski poti čez SOLNO GLAVO (1748 m) navzgor na greben GLADKI ROB in naprej na Kranjsko planino, kjer levo zavijemo navzgor preko trav, melišč in lahkega pečevja in mimo rogljastih ZVONIKOV po gruščnatem Slemenu na vrh (hoje 4 ure). PRISANK (2547 m), po velikosti brez primere med Julijci, z izredno razglednim vrhom, ki nam odpira pogled na slikovito dolino Pišnice s cesto od Kranjske gore do Vršiča. Zadaj je dolga vrsta Karavank, čez Krnico pa Špik in Škrlatica s sosedi, izza Razorja Triglav, nad Velikim Špičem in Bavskim Grintavcem bistra Soča, ki hiti proti jugu. Tam je še Krn, zadaj Furlanija, Kanin, Jalovec in izza Šit Kopasti Mangrt, ob njem Mojstrovka, Rateške Ponce, za njimi Karnijske in Ziljske Alpe z dobracem na obzorju pa še silhueta Visokih in Nizkih Tur.

Najprej nas pot vodi čez zadnje okno, kjer prečimo snežišče in dalje čez ŠKRBINO (1955 m) do Prevala nad Razorjem in Planjo (hoje 3 ure). Od tu se začnemo vzpenjati proti vrhu Razorja (2601 m), prečimo snežišče in smo v 1 uri na vrhu, ki nam nudi enkratnega razgled po vseh Julijcih. Za povratek na Preval (2349 m) rabimo 1 uro in gremo naprej čez melišča do križišča poti v Trento, Ra-

zor, Križ in Škrlatico. Dalje nas pot vodi proti Pogačnikovem domu (2052 m) na Kriških podih, za kar porabimo skoraj 2 uri. Prenočimo v domu in se naslednji dan odpravimo mimo jezer proti KRIŽU (2410 m), neizrazitemu podolgovatemu hrbtu podobnem vrhu, ki ga od Stenarja loči Škrbina Stenarska vrata. Vrh je lahko dostopen v manj kot 2 urah. Pot nadaljujemo do Škrbine in dalje proti Stenarju (2501 m), mogočni samostojni gori, ki stoji v senci očaka Triglava, znani po stenah, ki jih plezalci radi obiskujejo (hoja slabe 2 uri). Po razgledovanju se del poti vrnemo in spustimo po robah in čez Sovatno proti dolini Vrat in do Aljaževga doma (1015 m) — hoje je okoli 4 ure. Tu se oddahnemo in če ne bo avtobusa, peš mahujemo v Mojstrano (še 2,5 ure hoje), od tam pa po najboljši varianti z javnim prevozom v Ljubljano.

Pot je zelo zanimiva, saj nam odkriva lepote in prostranstva kraljestva Zlatoroga in naših Julijcev. Glede na letošnje vreme in zgodnje poletje bodo ponekod še snežišča, zato naj bo cepin obvezna oprema in tudi gamaše ne bodo odveč. Ljubitelji planinske fotografije ne pozabite fotoaparata, hodci planinskih poti pa knjižic slovenske planinske poti.

Če nam sončna uprava nameni lepo vreme, bo užitek, hoje in ostalega v obilju. Na svidenje na poti po slovenski planinski poti!

Janez Soklič

I. slika

Biti praporščak planinskega društva je sicer predvsem čast, včasih pa zna biti tudi naporno. Stati na pripekajočem soncu uro in več, nič tako lahko! Včasih je treba zavzeti tudi držo »na mestu voljno«, kot jo je naš Rudi Veber na XV. planinskem taboru MDO v Polhovem Gradcu.

II. slika

Toda kadar je treba, to je ob igranju himne, častnem pozdravu, otvoritvi in zaključku, tedaj pa naš praporščak stoji strumno kot sveča! Naj se ve, da smo v Planinskem društvu Litostroj sami kaveljci in korenine! Pridruži se nam tudi ti!

(Foto: Tone Tomažič)

Visoke Tatere vabijo

Že v lanskem letu je naše planinsko društvo organiziralo enotedenski izlet v Visoke Tatere na Slovaškem. Z izletom smo bili tako zadovoljni, da smo sklenili tudi letos obiskati ta čudoviti visokogorski svet. In kaj nas je napotilo k tej odločitvi?

Celotno področje Tater je visoko kultiviran narodni park, vendar z velikimi možnostmi tudi zahtevnih vzponov na vrhove do 2600 m.

Vrhovi so strmi in v kompaktnem granitu je hoja tudi po nadelanih in dobro varovanih poteh pravi užitek.

Med strmimi vrhovi so čudovite doline, katerih okras je kar 85 visokogorskih jezer na višinah od 1500 do 2200 m. Jezera povezujejo potočki, katerih voda se često v strmih slapovih pretaka iz višje ležečega v nižje ležeče jezero.

Tatere se s svojimi vrhovi dvigajo visoko nad slovaškim sredogorjem in slovaško ter poljsko ravnino, z vseh vrhov so čudoviti razgledi.

Vrhovi so dokaj dostopni, pot vodi skozi lepe smrekove gozdove do višine 1600 m.

V podnožju Tater na višini približno 1000 m so lepo urejeni turistični centri, kot Štrbske Pleso, Stary Smokovec in Tatranska Lomnica z bogatimi muzejem, zgodovinskimi pomniki in seveda z bogato založenimi veleblagovnicami.

V mestecih Poprad in Kežmarok, ki imata bogato zgodovino in zaščiteno mestno jedro, je občutiti posebnost pravega slovaškega življenja.

Domačini so prijazni in sporazumevanje z njimi ni noben problem.

Izlet v Visoke Tatere bo 20. do 27. julija. Podoben program je izbešen v oglasni omari družstva, vsem zainteresentom pa je na razpolago tudi v pisarni počitniških domov, kjer se lahko tudi prijavite.

Kratek povzetek iz programa

Krivan (2494 m) je samostojen vrh na skrajnem jugozahodnem predelu visokih Tater. Z vrha je najlepši razgled nad celotnim osrednjim masivom Tater in na Podtatransko kotlino. Je nacionalni simbol Slovakov. Na njegovih pobočjih je bilo v zadnji vojni jedro narodnoosvobodilnega boja Slovakov.

Slavkovsky Štit (2452 m) je mogočen vendar lahko dostopen samostojen greben na južnem predelu Tater. Slovi po lepem razgledu na Pod-

Pazimo na snežišču

Letos je bila snežna odeja kar bogata in visoko v gorah se je ohranilo še nekoliko snega. Tudi v juliju in avgustu bomo še marsikje morali prečkati snežišče. Le-to pa je eden od najpogostejših vzrokov nesreč v gorah. Zato si zapomnimo tudi teh nekaj nasvetov, predvsem pa jih seveda upoštevajmo.

● Ocenimo snežišče, preden se ga lotiš! Če nimas opreme in ni možnosti, da bi snežišče varno obšel, se raje vrni!

● Če imaš cepin in se sneg ne predira, si vanj izkopljaj stope. Dober stop mora biti nagnjen v strmino in zadosti velik, da vanj sede čevlji slehernega člana skupine. Pri vkopavanju naj te člani skupine varujejo!

● Na snegu primrzni kamni in drobci zelo olajšajo hojo, a upoštevaj, da vezi med kamnom in snegom z otopitvijo popuste in da kamen ob obremenitvi lahko tudi zdrsne.

● Zelo nevaren je razmočen sneg na trdnem srenu ali ledu. Nesprijet plast ob obremenitvi drsi, četudi na oko ni videti nestabilna.

● Posebno pozorni moramo biti na prehodu s kopnega na snežišče in narobe. Spodnje plasti ob robu snežišča so praviloma poledenele, čez dan premočene in spolzke.

Da bi bila hoja v gorah čimbolj varna, priporočamo, da o tem preberete tudi kakšno knjigo, na primer Pavla Šegule: Nevarnosti v gorah. Predvsem pa: Previdnost je mati modrosti!

t. t.

tatransko kotlino s Popradom, proti severu pa ga obkrožajo le dobrih sto metrov višji najvišji vrhovi Tater.

Lomnický Štit (2632 m) je tretji najvišji vrh Visokih Tater in le 20 m nižji od najvišjega. Je najznamenitejši in najpopularnejši vrh Tater. V obliki strme piramide se vzpenja nad dolino Tatranske Lomnice. Na vrhu je astronomski in meteorološki observatorij in televizijski stolp. Od leta 1940 je vrh dostopen z res drzno speljano kabinsko žičnico, ki v enem roku premaga skoraj 1000 m višinske razlike.

Vychodná Vysoká (2428 m) je najvišji vrh krožne ture v osrednjem delu Tater. Vrh je prav v središču Tater, zato ga oblikuje enkratni razgled na okoliške vrhove in ostenja.

Velika ugodnost našega izleta je, da se bomo z avtobusom vedno pripeljali do izhodiščne točke, na povratku pa nas bo avtobus čakal na mestu priključka planinske poti na krožno avtomobilsko cesto. Tako bo po večini izletov ostalo še dovolj časa za ogled znamenitosti pod Tatrami.

Upamo, da boste tudi letos zadovoljni z izletom.

L. Šarf

Izleti v Malem Travnju

Končno! Visoka sezona je tu in naš čas je napočil!

Na sporedu bosta sicer le dva izleta, vendar pa sta to izleta sezone in kdor ju bo uspešno opravil, se bo pač lahko pohvalil s kondicijo.

4. — 6. julij: PO SLOVENSKI PLANINSKI POTI

Vodnika: Soklič in Žebavec bosta izbrala kakšen tak odsek, kjer že dalj časa nismo bili.

20.; 27. julija: VISOKE TATRE — ČSSR — Glej opis!

Jezikovni ostružki

S pisanjem vejic pred vezniki (in s pisanjem oz. nepisanjem vejic nasploh) imajo mnogi težave. Nekateri se še iz šole spomnijo znane-ga »pravila« **PRED KI, KER, KO, DA, ČE VEJICA SKAČE**, kar pa ne velja vedno in povsod.

Kaj pa so vezniki? To so besede, ki vežejo besedo ali stavke med seboj, poznamo:

enodelne (Janko in Metka, Ne vem, če bo prišel.)

dvodelne (Niti Janko niti Metka, Tako stric kakor teta sta bila bolna.)

V obeh primerih je veznik *ena beseda*, tudi v drugem primeru! Poleg enobesednih veznikov pa poznamo še *večbesedne* — takrat, kadar besed ali stavkov ne povežemo z eno besedo, ampak z dvema. Na primer: Pozdravil je, medtem ko je slačil plašč.

Glasno je pel, zato ker ima lep glas.

Zanima nas, kako je z vejico v teh primerih. Zapomnimo si, da vejice med večbesednimi, t. j. dvojnimi vezniki *ne pišemo*, seveda pa jo moramo pred prvim veznikom, torej pred obema skupaj! Tako: Vstal je, šele ko je zazvonila ura.

Utihi je, zato ker ni vedel odgovora. V zadnjem stavku pa se spremeni pomen stavka, če vejico postavimo vmes med oba dela večbesednega veznika.

Utihi je, zato, ker ni vedel odgovora. Če hočemo razmerje med glavnim in odvisnim stavkom poudariti, v tem primeru *poudariti vzrok*, prvi del veznika prenesemo v glavni stavek in pred njim ne pišemo vejice, pač pa pred drugim veznikom.

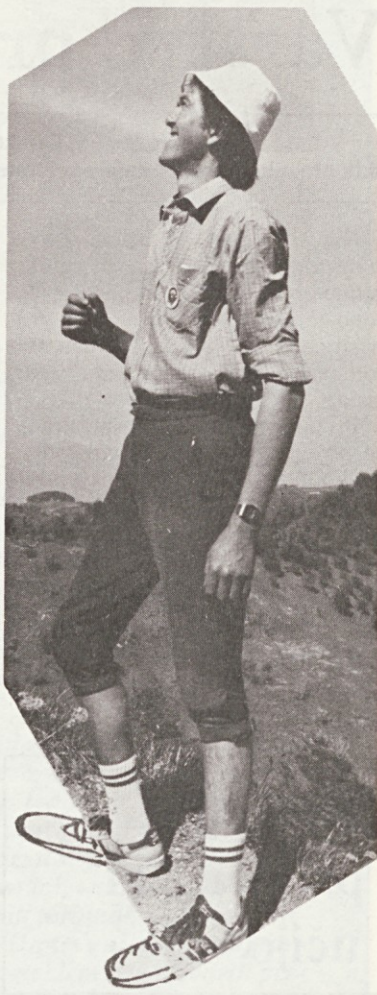
Poglejmo sedaj dva stavka iz našega časopisa. Kako je prav, kje mora stati vejica?

1. V tozdu se niso uspeli organizirati, *tako kot* je bilo dogovorjeno.

2. V tozdu se niso uspeli organizirati *tako, kot* je bilo dogovorjeno. Vejica je v obeh stavkih postavljena različno, vendar obakrat pravilno! Kam jo postavimo, je odvisno od vsebine stavka, od tega, kaj hočemo povedati. V prvem primeru povemo, da se v tozdu sploh niso uspeli organizirati, v drugem pa, da so se organizirali, vendar ne tako, kot je bilo dogovorjeno. Vsebinska razlika med stavkoma je torej opazna.

Paziti moramo torej na stavo vejice, še posebno v takih primerih, kjer lahko pride do spremembe pomena!

Vesna Tomc

Varstvo pri delu

V članku bom opisal nekaj karakterističnih poškodb delavcev v metalurških obratih, katere nastajajo pri transportiranju in manipulaciji z bremen.

Naj uvodoma pojasnim, da je transport v metalurških obratih izredno obsežen, saj je treba za vsako tono gotovih ulitkov dvigniti in prenesti na različne razdalje okoli 200 ton različnega metalurškega materiala.

Pri taki pogostosti transportiranja se pojavljajo številne nevarnosti za poškodbe raznih delov telesa, predvsem pri navezovanju, prenašanju, obračanju in odlaganju materiala, ki je po obliki, velikosti in teži zelo različen.

Transport v livarnah z velikoserijsko proizvodnjo (običajno manjših ulitkov) je možno avtomatizirati in mehanizirati do take stopnje varnosti, pri kateri delavci niso

Poškodbe primeri, ki učijo

izpostavljeni večjim nevarnostim za poškodbe.

V livarnah z individualno proizvodnjo je z avtomatizacijo in mehanizacijo transporta zelo težko doseči visoko stopnjo varnosti, čeprav je to deloma možno, vendar ekonomsko zelo neugodno. V taki proizvodnji že vsako najmanjše odstopanje od normalnega ravnanja in navodil za varno delo lahko povzroči poškodbo!

Iz analize poškodb v naši livarni lahko ugotovimo, da približno polovica vseh poškodb delavcev nastane pri navezovanju bremen s priveznimi sredstvi (verige, žične vrvi, klešče itd.), pri delu z grabilcem za pesek in pri ročnem prijemanju, prenašanju in odlaganju bremen.

To so torej najnevarnejše transportne operacije, ki se opravljajo individualno in največkrat s pomočjo naprav za nadtalni transport.

Oglejmo si nekaj teh primerov!

V prvem primeru je delavec pri poškodbi izgubil palec desne noge, kljub uporabi varnostnih čevljev z jekleno kapico.

Poškodovanec je s sodelavcem dobil nalogo, da na leseno paleto zloži ulitke s posamezno težo približno 175 kg. Delo sta organizirala tako, da je sodelavec zapenjal ulitke s pomožno kljuko na verigo mostnega dvigala, poškodovanec pa naj bi jih zlagal na paleto.

Pri enem od številnih prenašanj se je slabo navezan ulitek snel s pomožnega kavlja in padel delavcu z višine enega metra točno na prste desnega stopala.

Na podlagi ogleda stanja na kranju samem smo ugotovili, da je do nesreče pri delu prišlo zaradi neustreznega zapetega ulitka na pomožni kavelj. Izpadu ulitka s pomožnega kavlja je verjetno svoje prispevalo nihanje ulitka, ki se običajno pojavlja pri vožnji mostu ali mačka zaradi vztrajnosti bremena. Ta primer nas uči, da moramo za navezovanje bremen izbrati ustrezno privezno sredstvo, s katerim moramo breme navezati tako, da ne pride do njegovega izpada že pri majhnem nihanju kavlja.

V drugem primeru si je delavec pri delu težje poškodoval stegnenico, zaradi česar je bil več kot 200 delovnih dni v bolniškem staležu.

Poškodovanec je odstranjeval livarske kljuke in kose železa iz odprtega zaboja. Delo je opravljal tako, da se je s stegni naslonil na rob zaboja, se nagnil nadenj in pobiral kose železa.

V neposredni bližini zaboja za poškodovančevim hrbtom je bil večji

kup livarskega peska, ki so ga prej izpraznili iz livarskih form. V tem času je voznik motornega dvigala z grabilcem zajemal pesek s kupa in ga prenašal v zaboj, pri katerem je svoje delo opravljal poškodovanec.

Pri enem od teh zajemanj peska z grabilcem, ko je čeljust grabilca nasedla na kup peska, je prišlo do drsenja in vrtenja grabilca proti zaboji. Grabilec se je ustavil šele pri zaboji in pri tem stisnil delavcu stegnenico ob rob zaboja.

Na podlagi ogleda stanja na kraju nesreče in na podlagi izjav sodelavcev smo ugotovili, da je do poškodbe prišlo zaradi neusklajenega dela voznika mostnega dvigala in delavca.

Voznik mostnega dvigala ni ravnal v skladu z določili Pravilnika o splošnih ukrepih in normativih za varstvo pri delu z dvigali. V pravilniku je določeno, da mora žerjavovodja pred premikanjem bremena in med premikanjem mostnega dvigala pazljivo spremljati gibanje bremena in dajati zvočne signale, če so v ma-

praznjevala livarske forme. Prazne livarske okvirje sta nato s pomočjo mostnega dvigala prenašala in zlagala v stolpce na platonski voziček (vagonet). Nato sta nameravala potisniti vagonet z okvirji proti medfaznemu skladišču okvirjev.

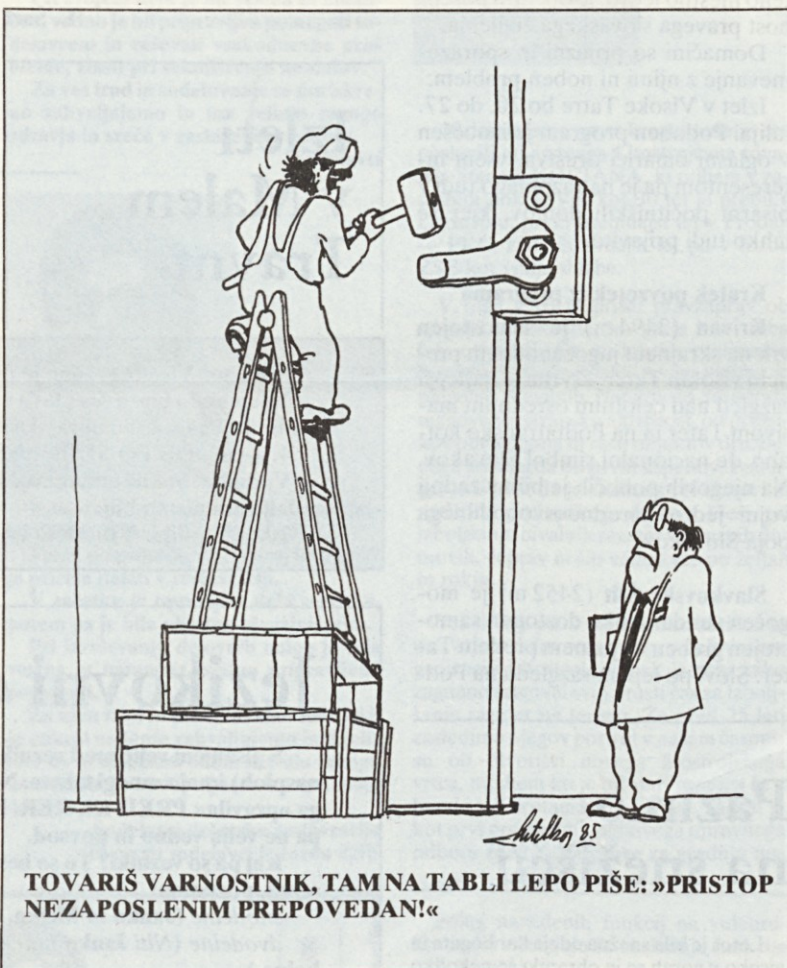
Vagonet, naložen z okvirji, ni stal na tirih, temveč je zadnji par koles stal preko omejilcev na betonu.

Delavca sta se s hrbti uprla v okvirje in skušala potisniti vagonet v smeri skladišča. V trenutku, ko so iztirjena kolesa vagoneta zadela ob omejilce na tirih, se je zgornji okvir zrušil na delavca in oba udaril po glavi.

Po rekonstrukciji nesreče pri delu smo ugotovili, da sta delavca pri opravljanju svojega dela ravnala v nasprotju z varnostnimi ukrepi in navodili za varno delo.

Okvirje sta na vagonet naložila previsoko, saj je celotna višina stolpca skupaj z višino vagoneta znašala 2,2 m, smela pa bi biti le 1,5 m.

Delavca ne bi smela vagonet potiskati s hrbtom, temveč z rokami in obrnjena v smeri potiskanja, ter tako opazovati stanje pred seboj. Pri delu nista uporabljala varnostne čelade, ki bi gotovo preprečila poškodbo glave. Pred potiskanjem vagoneta se nista prepričala, če vagonet stoji na tirih, oziroma če so okvirji pravilno zloženi eden na drugega.

TOVARIŠ VARNOSTNIK, TAM NA TABLI LEPO PIŠE: »PRISTOP NEZAPOSLENIM PREPOVEDAN!«

nipulacijskem prostoru, kjer se premika breme, delavci, ki so zavzeti z drugim delom tako, da niso pozorni na območje delovanja žerjava.

Ta poškodba je lep primer, kako ne smemo izvajati skupinskega dela. Še posebej v tem primeru zato, ker je grabilec peska z žično vrvo neposredno obešen na kavelj dvigala in se lahko prosto vrtil na kavlju, pri tem pa žerjavovodja ne more ustaviti vrtenja. Zaradi tega je prepovedano zadrževanje v bližini prostora, kjer se izvajajo dela z grabilcem.

V opisanem primeru delavec ni pričakoval nevarnosti, zato je nemoteno opravljal svoje delo.

Bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da se nekateri delavci, ki opravljajo dela pripravljalca peska in so seznanjeni z nevarnostmi pri delu z grabilcem, neodgovorno zadržujejo v njegovem manipulacijskem prostoru in se tako izpostavljajo nevarnostim poškodb.

V tretjem primeru, ki ga bom opisal, je prišlo do kolektivne poškodbe, v kateri sta si delavca poškodovala glavo.

Delavca sta na stresalni rešetki iz-

DRUŠTVO ORODJARJEV

Obogateno znanje

Društvo orodjarjev Ljubljana obstoji že od leta 1956 ter združuje člane delovnih organizacij kovinsko predelovalne in elektro industrije z ljubljanskega območja. Vpisano je v register strokovnih društev pri Skupščini mesta Ljubljana pod zaporedno številko 313 in ima sedež v Ljubljani na Erjavčevi 15.

Delo društva sloni popolnoma na amaterski bazi, zato se pojavljajo veliki finančni problemi. Do sedaj so nam delovne organizacije finančno pomagale v obliki gospodarske članarine, kar pa po sedanjih predpisih o društvih ni več mogoče. S tem pa je ogroženo delo in obstoj, saj trenutno edini vir financiranja izhaja iz članarine članov Društva orodjarjev Ljubljana, kar pa nikakor ni zadovoljiva vsota. Zato je v zadnjem obdobju delo celotnega društva in tudi do pred kratkim aktivnih in zanesenjaških posameznikov skorajda zamrlo.

V lanskem letu je delo društva zaživelo, ko so vodilne funkcije v društvu prevzeli člani naše delovne organizacije; zasluga za to pa gre tudi sedmim delovnim organizacijam, ki so nam finančno pomagale, in sicer v skupnem znesku 120.000,00 din. Med njimi je tudi Litostroj. Zato je bil zastavljen program dela našega društva za preteklo leto, skoraj v celoti organiziran.

Menimo, da je orodjarstvo zelo pomembna panoga našega gospodarstva, ki pa ji vsi skupaj posvečamo kar premalo pozornosti. V preteklosti je Društvo orodjarjev Ljubljana naredila precejšen korak v smeri izboljšanja takega stanja. Tudi sedanjí člani društva želimo temu slediti oziroma ponovno priti do tistega nivoja delovanja, za katerega smo v preteklosti lahko trdili, da je dober.

Pri izpolnitvi te želje pa nam je nujno potrebna finančna pomoč delovnih organizacij.

Delovne organizacije se morajo zavedati, da se njihov vložen denar posredno vrača preko njihovih delavcev, obogatenih z dodatnim znanjem in novimi pogledi ter spoznanj s področja orodjarstva. Želimo, da bi z večino delovnih organizacij našli skupni jezik glede na to, da ne gre za velike vsote (Litostroj je lani prispeval 25.000,00 din in tudi letos bi bili s takim zneskom zadovoljni).

Litostrojska sekcija Društva orodjarjev Ljubljana deluje že od samega začetka. Njeni člani so bili vedno med najbolj aktivnimi in prizadevnimi pri amaterskem delu društva ter so sodelovali skupaj v vseh akcijah. Trenutno ta sekcija šteje 58 članov, od tega jih je 47 iz tozda Obdelava, 7 iz tozda TVN, 2 iz tozda IRRP in po eden iz tozdov PPO in Prodaja. Litostrojska delavca sta tudi predsednik in tajnik Društva orodjarjev Ljubljana, poverjenik litostrojske sekcije pa je tovariš Bojan Trojar (TOZD Obdelava — tel. 402), na katerega se zainteresirani lahko tudi obrnejo za boljše informacije ali pa če se želijo vključiti v delo društva. V naše društvo želimo pritegniti čimveč članov, ne samo orodjarje, čeprav je društvo predvsem namenjeno njim. Dobrodošli bodo tudi vsi ostali, ki jih zanima področje orodjarstva.

Š. F.

Nastop naših gostov iz Pliberka (Foto: K. G.)

»Edinost« iz Pliberka

Gostovanje slovenskega prosvetnega društva »EDINOST« iz Pliberka v Litostroju je bila res osvežujoča popestritev našega kulturnega življenja! Igralska skupina ODER 73 nam je 29. maja pripravila prijetno presenečenje s predstavitvijo igre Alda Nikolaia: STARA GARDA. Glede na komorni značaj tega dela se je celo »kinodvorana ICL« (pardon: SŠTS FLL) izkazala kot povsem ustrezen prostor, katerega bi veljalo večkrat izkoristiti.

Relativno mlada igralska ekipa je, spretno maskirana, predstavila tri starčke, ki se ubadajo z običajnimi starostnimi problemi, med katerimi je najhujši prav občutek zavrženosti in nepotrebnosti.

Valter Juvan je doživeto igro stopnjeval do samega finala, ko je brez posebnih patetike, a kljub temu pretresljivo odigral smrt kot vnaprej pričakovani in gotovi, a kljub temu nikdar priznani — epilog.

Jože Hudl kot Luigi Lapaglia je bil takšen, da si ga tisti, ki Jožeta poznamo (kot veselega, živahnega in energičnega človeka), nikoli ne bi mogli predtavljati — tresoč, šibak in senilen starček. Ugibamo le, če je bila pozabljivost res vedno igrana ali je Jože hotel dati malo dela tudi svojemu sinu Tomažu Hudlu v vlogi šepetalca.

Glavna zasluga za prijetno predstavo pa vsekakor leži na Aniti Hudl, ki je bila hkrati režiserka in igralka v vlogi Ambre. S spretno šminko si je v nekaj minutah naložila kakšnega pol stoletja. In po predstavi to seveda tudi odstranila! »U, ko bi bilo tudi v resničnem življenju možno kaj takega — znebiti se nekaj desetletij!« — smo komentirali, ko smo zadovoljni odhajali s predstave.

t. t.

V PRIMERU
POŽARA
POKLIČI

222 ALI 223

